

PROFESOR DR JAN CZEKANOWSKI

Jan Czekanowski urodził się w 6. X. 1882 r. w Głuchowie w powiecie grójeckim. Studia uniwersyteckie odbywał w Zurychu w 1902—1906 r. Początkowo zamierzał odbyć studia matematyczno-przyrodnicze, pod wpływem jednak sugestyj F. Bujaka, skierował swoje zainteresowania na antropologię i etnologię. Po ukończeniu studiów został asystentem w Muzeum Etnologicznym w Berlinie, gdzie zetknął się z F. Luschanem, B. Ankermannem i F. Graebnerem, twórcami kierunku historycznego w etnologii. W latach 1907—9 brał udział w naukowej ekspedycji zorganizowanej przez ks. A. Meklemburskiego w dorzecze górnego Nilu i Kongo oraz na obszarze Międzyjezierza. Owocem tej wyprawy było obszerne dzieło Jana Czekanowskiego pt. *Forschungen im Nil-Kongo-Zwischengebiet* wydane w po-

staci 5-ciu tomów w latach 1911—1927, tom 6-y pt. *Crania Africana* ukazał się w Przeglądzie Antropologicznym w 1951 r. Te obszerne materiały i sprawozdania stanowią dotąd podstawę dla afrykanistów, przytacza je H. Baumann, R. Thurnwald i Westermann.

Po okresie krótkiego pobytu w Muzeum Narodów w Petersburgu, przenosi się Jan Czekanowski w 1913 r. do Lwowa, by objąć katedrę antropologii i etnologii — opróżnioną po S. Ciszewskim. Odtąd najlepsze lata Jego twórczości naukowej wiążą się z uniwersytetem Jana Kazimierza we Lwowie, gdzie był kolejno dziekanem i rektorem oraz — z działalnością w Towarzystwie Ludoznawczym.

II wojna światowa spowodowała przeniesienie się Jego do Lublina, w którym w latach 1946—48 wykładał na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, od 1948—1960 r. był profesorem uniwersytetu w Poznaniu.

Twórczość naukową Jana Czekanowskiego, wszechstronność Jego wiedzy i zainteresowań ilustruje bibliografia, obejmująca ponad pół tysiąca pozycji opublikowanych. Jego dzieła dotyczą problematyki antropologicznej, etnologicznej — ściślej — afrykanistycznej i slawistycznej a także metodologicznej*. Osobne miejsce zajmuje Jego dzieło *Objektive Kriterien in der Ethnologie* wydane w 1911 r. oraz *Zarys metod statystycznych w zastosowaniu do antropologii* (1913 r.). Metodę ilościową opracował również za Jego sugestią oraz rozpowszechnił na gruncie nauki amerykańskiej — Stanisław Klimek, najzdolniejszy z Jego uczniów antropolog. Ta właśnie metoda nadała największy rozgłos pracom J. Czekanowskiego i stanowiła podstawę powstania „lwowskiej szkoły antropologicznej”.

Działalność naukowa Jana Czekanowskiego była silnie związana z dziejami Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego. Nowością była Jego metoda i metodologia nauk antropologicznych, która wyraziła się w roczniku towarzystwa „Lud”. Był On bowiem tym — który przeniósł do Polski nowe koncepcje naukowe, a mian. teorię historyczno-migracyjną, ukształtowaną w szkole wiedeńsko-fryburskiej i Muzeum Etnologicznym w Berlinie. W tymże Muzeum stykał się i współpracował z twórcami tego kierunku, rodziły się w Nim jednak poważne zastrzeżenia do tej części teorii, którą określa się jako „teorię kręgów kulturowych”. Domysły i dowolna kombinatoryka przy niezbyt ściśle określonej typologii budziły w Nim wątpliwości. Rozważania na ten temat dojrzywały w Nim już przed wyprawą afrykańską a to w związku z zastosowaniem statystyki w badaniach zjawisk antropologicznych. Chodziło Mu wówczas o współzależność, czy też o mechanikę współwystępowania określonych cech somatycznych na tle teorii mendelistycznej. Z tej dziedziny właśnie przeniósł Czekanowski swoje rozważania na teren etnologii i potraktował zjawiska kulturowe podobnie, jak cechy biologiczne. Był zwolennikiem metody kartograficznej ujmującej rozprzestrzenienie zjawisk kulturowych pod

* J. Gajek, *Jan Czekanowski jako etnograf*. „Przegląd Antropologiczny”, XXI, z. 3, s. 1010 i n., Wrocław 1955.

Tenże *Jan Czekanowski*. „Nauka Polska”, Rok VI, 2(22)58, s. 118—127.

Tenże *Przemówienie na uroczystości obchodu 50-lecia pracy naukowej Prof. J. Czekanowskiego*. „Przegląd Zachodni”, X, nr 11/12, Poznań 1954, s. 670—676.

J. Kostrzewski, *Jan Czekanowski jako badacz etnogenezy Słowian*. „Przegląd Antropologiczny”, XXI, z. 3 (1955), s. 1035—1037.

J. Mydlarski, *Pół wieku pracy naukowej Jana Czekanowskiego*. Przemówienie wygłoszone w Poznaniu w dniu 18 grudnia 1934 r. „Przegląd Antropologiczny”, XXI (1955), s. 1003—1010; „Przegląd Zachodni”, r. X, nr 11/12 (1954), s. 656—661.

T. Lehr-Splawiński, *Jan Czekanowski jako slawista*. „Przegląd Antropologiczny”, XXI, s. 1030—1035; „Przegląd Zachodni”, X, s. 661—664.

K. Tymieniecki, *Przemówienie, Jan Czekanowski jako historyk Słowiańszczyzny*. „Przegląd Zachodni”, X, s. 664—670.

względem typologicznym. Zagadnienie to doprowadziło Go do następujących stwierdzeń: a) określone zjawiska na pewnych obszarach występują, bądź ich brak, b) określone zjawiska wykazują tendencję kompleksowego współwystępowania (korelacja), c) lub wykazują tendencję wzajemnego się wykluczania, d) albo też zachowują się w stosunku do siebie obojętnie.

Zmierział więc do określenia współczynnika asocjacji, który ujmował w specjalnych diagramach własnego pomysłu. Operacja ta jednak wymagała dwu etapów wstępnych w pracy: poprawnego pod względem typologicznym określenia i kartograficznego ujęcia występowania lub braku. Wyniki tej pracy na terenie kulturoznawstwa i w badaniu niektórych zjawisk językowych znalazły swój wyraz w *Objektive Kriterien in der Ethnologie*, później szeroko stosował ją w obu wydaniach *Wstęp do historii Słowian*.

Wyrazem tej pionierskiej pracy Czekanowskiego, który cel główny etnologii widział w poszukiwaniach etnograficznych, były artykuły w XX i XXI tomie „Ludu” i inn. a propagująca koncepcję nauk antropologicznych. Śledząc profil czasopisma „Lud” widoczne jest Jego oddziaływanie w kierunku szkoły historycznej. Tu też toczył On dyskusję z reprezentantami innych kierunków.

Slawistyczne prace Jana Czekanowskiego wiązały się z zagadnieniem określenia praojczyzny Słowian; zapoczątkowuje je dziełem *Wstęp do historii Słowian*. (Perspektywy antropologiczne, etnograficzne, prehistoryczne i językoznawcze) wydanym w 1927 r. we Lwowie. Autor wrócił do tego zagadnienia po wielu latach, (uwzględnił wszystkie nowsze prace i badania, i wydał pod tym samym tytułem w 1957 r., oraz w dziele *Polska Słowiańszczyzna* (Warszawa 1948).

Ostatni okres twórczości poświęcił zagadnieniom syntezy antropologicznej. W zakresie etnografii — chciał wydać całość swego pamiętnika z badań afrykańskich, gdyż tylko jeden jego tom ukazał się w 1958 r. w serii Prac Etnologicznych (tom VIII) pt. *W głąb lasów Aruwimi*. Interesował się żywo etnografią polską i był szermierzem w walce o powstanie *Polskiego Atlasu Etnograficznego*. W korespondencji do redaktora z dnia 21. XII. 1964 r. pisał: „Był to wspaniały podarek gwiazdkowy I Zeszyt PAE, który jest doprawdy pomnikowym dziełem, i którego Ci pozazdrościć można. Studiowałem go z zapałem...”. Im bardziej posuwał się w lata, tym bardziej starał się czynnie działać w nauce polskiej swoimi radami, udziałem w konferencjach i zebraniach. W jego korespondencji bardzo bogatej — wszystko co dotyczyło antropologii i etnologii znajdowało swoje odbicie. Był niezwykle skrupulatny i nie pozostawiał żadnego listu bez natychmiastowej odpowiedzi, wyczerpującej i serdecznej, przez siebie starannie wysyłanej. I ten rys Jego osobowości zaważył niejednokrotnie i na uczniach Jego.

Ogromny dorobek naukowy Jana Czekanowskiego a także Jego udział w PAN i kongresach światowych sprawiły, że był w nauce postacią dostojną i popularną. Znajdowało to wyraz nie tylko w tym, że był członkiem zarządów rozmaitych towarzystw naukowych, jak m. in. w Union Internationale des Sciences Anthropologiques et Ethnologiques, oraz przewodniczącym Polskiego Komitetu Narodowego Międzynarodowej Unii Nauk Antropologicznych i Etnologicznych, ale i wielu towarzystw polskich i obcych, nie skarżył się jednak na nadmiar zajęć, atmosfera zjazdów i kongresów odpowiadała mu całkowicie. Miał też wysokie poczucie obowiązku, połączone z przeświadczeniem o wyjątkowej roli polskiej humanistyki. To też ostatnie lata nieraz wywoływały zadumę na jego pogodnym obliczu.

Odszedł wielki Uczony, wielki Profesor i Wychowawca, jeden z tych nielicznych, co jak znicz rozświetlają mroki.

PROF. DR TADEUSZ MILEWSKI

W dniu 5 marca 1966 r. nauka polska straciła wybitnego językoznawcę, teoretyka i komparatystę, zasłużonego badacza języka polskiego, połabskiego, hetyckiego, greckiego, pruskiego, autora wielu rozpraw z gramatyki porównawczej słowiańskiej i praindoeuropejskiej. Był również wyjątkowym w Polsce znawcą i badaczem systemów językowych ludów pierwotnych: Ameryki, Australii, Azji, Indonezji. Urodził się 17. V. 1906 r. w Kołomyi, studiował we Lwowie pod kierunkiem prof.

PROF. DR TADEUSZ MILEWSKI

T. Lehra-Spławińskiego językoznawstwo słowiańskie, uzyskując doktorat slawistyki w 1929 r. na podstawie prac o języku połabskim. Na dalsze studia slawistyczne, a w szczególności z językoznawstwa porównawczego, przeniósł się do Krakowa i tu pracował głównie pod kierunkiem prof. J. Rozwadowskiego przez dwa lata. Następne dwa lata spędził w Paryżu na studiach z językoznawstwa praindoeuropejskiego pod kierunkiem głównie prof. A. Meilleta. Po powrocie do Krakowa habilitował się najpierw z językoznawstwa słowiańskiego (1933 r.) na podstawie pracy „Rozwój fonetyczny wygłosu prasłowiańskiego” (*Slavia*, XI), potem rozszerzył habilitację na językoznawstwo indoeuropejskie (1937 r.) na podstawie pracy: „L'indohittite et l'indo-européen” (Kraków 1936). Był oficerem rezerwy, walczył we wrześniu 1939 r., potem był więziony w obozie koncentracyjnym Sachsenhausen i w Dachau przez kilkanaście miesięcy. Profesorem został mianowany w 1939 r. w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim na Katedrze Językoznawstwa Ogólnego i po wojnie podjął tam swoje obowiązki dydaktyczne, ale równocześnie wykładał jako docent w Uniwersytecie Jagiellońskim. W 1949 r. uzyskał godność profesora tytularnego, w 1954 r. został profesorem nadzwyczajnym, 1960 r. — profesorem zwyczajnym językoznawstwa ogólnego w Uniwersytecie Jagiellońskim. W latach 1957—1960 był dziekanem Wydziału Filologicznego UJ. W ostatnich dziesięciu latach

pełnił trudne funkcje redaktora Biuletynu Polskiego Towarzystwa Językoznawczego, tomy XIV (1955) — XXIV (1966).

Dla nauki polskiej zasłużył się przede wszystkim dwoma podręcznikami uniwersyteckimi z językoznawstwa ogólnego: a) „Zarys językoznawstwa ogólnego” w trzech częściach, wydany przez Polskie Towarzystwo Ludoznawcze jako „Prace Etnologiczne” tom I, Lublin 1947—1948 oraz b) „Językoznawstwo”, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1965. Oba te dzieła jak kłamrą spinają liczne jego prace analityczne, dyskusyjne, artykuły i recenzje naukowe, artykuły popularno-naukowe, wydane w dwudziestoleciu powojennym z zakresu językoznawstwa polskiego, słowiańskiego, praindoeuropejskiego, ogólnego i porównawczego, opisowego i historycznego, ale przede wszystkim z językoznawstwa typologicznego, które było jego najważniejszym osiągnięciem naukowym.

Językiem polskim zajmował się stale, chociaż tylko ubocznie, np. gdy ilustrował polskimi przykładami ogólnojęzykoznawcze teorie i wyjaśniał różne zjawiska ogólne lub terminy. Do jednego wszakże dyskusyjnego problemu polskiego dał się wciągnąć, jak i większość polskich językoznawców: parokrotnie pisał o pochodzeniu polskiego języka literackiego i o najważniejszym zjawisku językowym, wyzyskiwanym w tej dyskusji, tj. o mazurzeniu. Razem z prof. W. Taszyckim bronił małopolskiego pochodzenia polskiego języka literackiego z czasów przed rozwojem mazurzenia chociaż uznawał wielkopolskie pochodzenie niektórych ogólnopolskich właściwości fonetycznych i słownikowych. Kluczowa dyskusja o mazurzeniu nie jest dotychczas rozstrzygnięta w szczegółach, choć uciera się przekonanie, że rozwinęło się ono w latach między XI—XV wiekiem. Otóż rozprawa T. Milewskiego „Chronologia i przyczyny mazurzenia” (Kraków 1956) przyniosła bardzo wnikliwie i spokojnie rozważania na ten temat z wnioskami popierającymi stanowisko genезy małopolskiej, tj. że mazurzenie rozwijało się najprzód na Mazowszu w XV w., a potem w Małopolsce w XVI w. i dlatego brak tej cechy w języku literackim, także u pisarzy małopolskich XV w. Rzecz wymaga dalszych badań, bo dotychczas nie udało się jednoznacznie udowodnić, czy pisarze mazowieccy, unikający mazurzenia w XV w., utrzymywali jeszcze swoją starą wymowę wbrew narastającemu nowotworowi mazurzenia, czy też świadomie unikali w swoich zapiskach typowej cechy gwarowej, już dawno rozpowszechnionej na Mazowszu, biorąc za wzór wymowę niemazurzącą wielkopolską, popieraną przez język czeski i przez tradycję wymowy kościelnej i piastowskich sfer kulturalnych. Oryginalnym materiałowym wkładem T. Milewskiego do tej dyskusji było zestawienie licznych zapożyczeń staropruskich z Mazowsza zawierających mazurzenie. Naturalnie słuszne jest fonologiczne wyjaśnienie T. Milewskiego genезy mazurzenia, że jest to uproszczenie systemu spółgłoskowego z potrójną opozycją *s-š-ś*, *c-č-ć* wobec parzystych opozycji innych spółgłosek, np. *n-ń*, *ł-l*, *p-p*, *v-v* itp. Cennym nabytkiem polskiej onomastyki są objaśnienia T. Milewskiego polskich imion typu *Blizbor* z pierwszym członem nieodmiennym albo typu *Pabierad*, *Piotrumiła* z rzeczownikowym członem pierwszym w celowniku. Oba typy wedle Milewskiego są nowymi, polskimi formacjami, nieznanymi ani w świecie słowiańskim ani w indoeuropejskim. Całe zagadnienie imion złożonych rozpatrzył Milewski w rozprawie „Der morphologische Bau der zusammengesetzten griechischen Personennamen” (*Lingua Posnaniensis*, VIII).

Językiem połabskim zajmował się Milewski głównie w okresie swoich studiów sławistycznych we Lwowie. Wykonał wtedy kilka cennych prac materiałowych z historii połabszczyzny. W wyniku żmudnej analizy nazw osobowych i miejscowych w średniowiecznych dokumentach łacińskich z tego terenu sporządził mapkę

z zarysem rozprzestrzenienia narzeczy plemion połabskich na podstawie zasięgów kilku ważnych cech fonetycznych. „Zachodnia granica pomorskiego obszaru językowego w wiekach średnich” (*Slavia Occidentalis*, X) jest jedną z najważniejszych prac polskiej nauki międzywojennego okresu o lechickich, połabsko-pomorskich ziemiach między dolną Elbą i dolną Wisłą. Z tego zakresu cenny jest również artykuł Milewskiego o nazwie wyspy Rugii (*Sl. Occ.*, XX) w którym dowiódł, że pierwotnie nazwa ta brzmiała *Roja* lub *Rana* po skróceniu z *Rojana*, a mieszkańcy nazywali się *Ranie* po skróceniu z *Rojanie*.

Od studiów połabskich przeszedł T. Milewski do gramatyki prasłowiańskiej i wykonał w tej dziedzinie kilka studiów o podstawowym znaczeniu. Najważniejsza jest praca: „Rozwój fonetyczny wygłosu prasłowiańskiego” (*Slavia*, XI), w której podał cenne i nowe wyjaśnienia genezy niektórych końcówek fleksyjnych prasłowiańskich etymologicznie niejasnych. Jednym z ważniejszych jego wyjaśnień jest zjawisko upraszczania dyftongów trójmiarowych, np. — *ou* jako dyftong długi upraszczało się w końcówkach albo na *ou* krótkie, albo na monoftong długi — *ō*, z czego poszła dwojaka postać słowiańska *w domu* obok *doma* itp. To była habilitacyjna praca T. Milewskiego i dała początek licznym jego studiom z prasłowiańszczyzny. Problematyka ich była bardzo zróżnicowana: o palatalizacji progresywnej spółgłosek *k g x* na *c' z' s'* (*Rocznik Sławistyczny*, XIII), „O powstaniu prasłowiańskich samogłosek nosowych” (*Rocz. Slav.*, X), „O rozwoju prasł. grup *tort, tolt, tert, telt* w językach lechickich” (*Slavia Occid.*, XII), „Drobizgi z fleksji prasłowiańskiej” (*Prace Filologiczne* XV, 2), „O genezie aspektów słowiańskich” (*Rocz. Sławist.* XV), oraz *Mélanges* dla prof. Belicia 1937 szereg szkiców etymologicznych, np. o wyrazach: *dąb, dąbrowa, Nysa, ja, kiernoz*. Śledził pilnie nowe publikacje z gramatyki porównawczej słowiańskiej, napisał cenne recenzje: z podręcznika A. Vaillanta „*Grammaire comparée des langues slaves*” (*Rocz. Slav.*, XVIII, 1), też z podręcznika Biernsztejna S. B. „*Oczerk sravnitel'noj grammatiki sławiańskich jazykow*” (*Rocz. Slav.*, XXIV). Dążył widocznie do własnego ujęcia gramatyki porównawczej słowiańskiej metodą fonologiczną. Dowodzi też tego ostatni jego sławistyczny artykuł „*Ewolucja prasłowiańskiego systemu wokalicznego*” (*Rocz. Slav.*, XXIV, 1965). Doszedł w nim do wniosku, że „evolucja prasłowiańskiego systemu wokalicznego była wynikiem ingerencji zarówno płaszczyzny fonetycznej jak i fonologicznej... Na działanie płaszczyzny fonetycznej... wpływ wywierają kontakty z innymi językami, zmieniające się substraty i superstaty lingwistyczne. Natomiast ingerencja płaszczyzny fonologicznej pozostaje niezawodnie w związku ze stosunkami ilościowymi, z częstością występowania tych czy innych opozycji, z ilościowym ich obciążeniem funkcyjnym.”

Zagadnieniami fonologicznymi interesował się Milewski od czasu swoich studiów w Paryżu i poświęcił tym zagadnieniom kilka osobnych artykułów, np. „*Fonemy i ich warianty, założenia fonologii diachronicznej*” (*Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego*, 6) itp.

Od zagadnień prasłowiańskich przeszedł T. Milewski szybko do praindoeuropejskich. Rozszerzył habilitację na językoznawstwo porównawcze na podstawie pracy „*L'indo-hittite et l'indo-européen*” (PAU, Kraków 1936). Studia nad językiem hetyckim posłużyły mu do różnych wniosków ogólnojęzykowego charakteru, np. w cennym artykule „*Paralele hetycko-słowiańskie w ewolucji kategorii rodzaju*” (*Rocz. Slav.* XVI, 1), także pobudziły do bliższego poznania wczesnej epoki języków indoeuropejskich, do której odnoszą się niektóre artykuły i recenzje z materiałów greckich i staroitalskich.

Najważniejsze dzieła T. Milewskiego dotyczą językoznawstwa ogólnego i topologicznego. Zaraz po wojnie w Polskim Towarzystwie Ludoznawczym wydał trzytomowe dzieło „Zarys językoznawstwa ogólnego”. W części I przedstawił teorię językoznawstwa, więc poglądy najwybitniejszych myślicieli od starożytności po czasy współczesne, w szczególności poglądy młodogramatyków; potem w XX w. teorie Wundta, De Saussure'a, Trubieckiego, Bühlera, Szkoły Praskiej — zatem od teorii etnopsychologicznej po fonologiczną. Za najważniejszą zdobycz językoznawstwa XX wieku uważa badania typologiczne języków niepokrewnych, różnosystemowych. Materiał do tych badań zestawił w II i III tomie swej pracy pt. „Rozmieszczenie języków”, tekst i atlas. Każdy język został tu określony zasięgiem przestrzennym, zasięgiem użycia społecznego oraz zasięgiem czasowym. Zostało to zilustrowane na 63 mapach. Jest to geograficznie uporządkowany inwentarz języków świata, a szczególnie w zakresie języków indoeuropejskich atlas dobrze pokazuje rozwój ich wędrówek i rozprzestrzenienia.

Problemom językoznawstwa ogólnego służą również typologiczne badania Milewskiego o systemach językowych pierwotnych mieszkańców Ameryki, Australii i Azji. Ogłosił z tego zakresu kilka szczegółowych prac analitycznych, drukowanych głównie w *Lingua Posnaniensis*. Np. „Phonological Topology of American Indian Languages”, t. IV; „The Conception of the Word in the Languages of North American Natives”, t. III; „Comparaison des systèmes phonologiques des langues caucasiennes et américaines”, t. V, również recenzja gramatyki mongolskich języków Sanżejewa, t. IV itp.

Poprzez studium osobliwości systemów języków nieindoeuropejskich dochodzi Milewski do interesujących wniosków o kulturze tych ludów. Ze studiów nad językiem Azteków wyrósł tomik Biblioteki Narodowej, Seria II, nr 116, 1959 r., z przekładem „Zdobycia Meksyku” Azteka-Anonima i z naukowym wstępem. Również semantyczny artykuł „Ziemia i niebo w poezji Azteków” drukowany w „Ludzie”, t. 50, 1965 r., a przede wszystkim studium etnograficzne „Światopogląd kilku plemion Indian północno-amerykańskich w świetle analizy kategorii rodzaju ich języków” („Lud”, t. 41 1954, s. 153—182).

Ostatnia praca T. Milewskiego „Językoznawstwo a logopedia i nauczanie języków obcych”, drukowana w czasopiśmie „Logopedia”, nr 6, 1965, w sposób przystępny dla niefachowca przedstawia nowe kierunki badań językoznawczych, które powinny być wyzyskane przez logopedię, jak są wyzyskiwane w nowoczesnych metodach nauczania języków obcych. Artykuł ten dowodzi, że T. Milewski od rozważań teoretycznych zamierzał przejść do zastosowań praktycznych, które obecnie coraz bardziej zajmują językoznawców.

Z tego krótkiego przeglądu najważniejszych prac śp. Tadeusza Milewskiego widać, jak bogate i różnorodne materiały zdołał On opanować, jak cierpliwie i niezwykle pracowicie zmierzał do uściślenia syntetycznych ujęć językoznawstwa ogólnego. Był jednym z nielicznych w Polsce teoretyków językoznawstwa, typologów, który zdobył uznanie u specjalistów w kraju i za granicą. Językoznawca wybitnie zdolny, o wyjątkowej pracowitości, zmarł w pełni rozwoju swego talentu naukowego, przed skończeniem zamierzonych na szeroką skalę badań ogólnojęzykoznawczych. Niepowetowana to strata dla polskiej nauki! Był to człowiek niezwykle prawy i pogodny. Koledzy, uczniowie długo zachowają w pamięci Jego życzliwość i zaraźliwy optymizm. Prace Jego są trwałym osiągnięciem naukowym.

Władysław Kuruszkiewicz

PROF. DR KAROL KORÁNYI

WSPOMNIENIE POŚMIERTNE

Wielką stratę dla nauki naszej stanowi zgon zawsze nader czynnego historyka prawa Karola Korányi'ego, który spalał się dosłownie w ustawicznych trudach dla dobra nauki, i w pracach organizacyjnych.

Urodzony we Lwowie 1897 r. 18 lutego, skończył tam gimnazjum i studiował tamże prawo i historię na Wydziale Prawa i Filozoficznym, a doktorat praw zdobył

PROF. DR KAROL KORÁNYI

w 1922 r., pracując głównie u profesorów: Wł. Abrahama, P. Dąbkowskiego i A. Halbana. W 1934 r. został asystentem przy Katedrze Historii Prawa na Zachodzie Europy, i na stanowisku tym pracował do wybuchu wojny ostatniej, choć już w 1931 r. habilitował się do historii prawa na Zachodzie Europy, na podstawie przyjętej pracy pt. „Podstawy średniowiecznego prawa spadkowego”. Habilitacja ta była nielada skokiem, gdyż autora jej postawiła w rzędzie najlepszych polskich historyków-cywilistów. Za drugiej wojny światowej pracował we Lwowie i został profesorem tamiecznego Uniwersytetu, i za czasów radzieckich wykładał jako profesor prawo państwowe, historię ustroju i prawa ZSRR, a nadto także historię prawa rzymskiego. Komisja Atestacyjna przy Wszechzwiązkowym Komitecie do Spraw Szkół Wyższych w Moskwie przyznała mu wobec jego zasług naukowych uchwałą swą z 1944 r. stopień doktora nauk prawnych. W 1945 r. przybył prof. Korányi do Torunia, otrzymując tamże Katedrę Powszechnej Historii Państwa i Prawa w Uniwersytecie Mikołaja Kopernika, kierując poza tym dodatkowo w latach 1947—49 Katedrą Prawa Państwowego. W 1947/48 r. był prorektorem, w latach

1948—51 rektorem tegoż Uniwersytetu. W 1949 r. otrzymał prof. Korányi wykłady powszechnej historii państwa i prawa w Uniwersytecie Warszawskim, zrazu kontraktowo, lecz już w 1951 r. przeniósł się tam na stałe, dając się i tam poznać jako wybitny naukowiec, pedagog-dydaktyk i naprawdę utalentowany organizator. W latach 1953—55 kierował Instytutem Historii Państwa i Prawa w tymże Instytucie — niezależnie od zajęć powyższych był kierownikiem działu Historii Prawa w latach 1957/58, a w latach 1958/61 działu Dokumentacji w Instytucie Nauk Prawnych PAN, a zaś w latach 1962/64 pozostawał na stanowisku samodzielnego pracownika naukowego w Instytucie Historii PAN, do którego przeniesiono dział Historii Prawa.

Prof. Korányi był nader czynny i ruchliwy nie tylko w zakresie szerokich swych zaciekawień naukowych, ale również nader czynny społecznie. Okazywał w swych zajęciach niezwykłą energię, bardzo pozytywnie ustosunkowując się do rzeczywistości współczesnej.

Już w b. Towarzystwie Naukowym we Lwowie należał do członków szczególnie czynnych; w krakowskiej PAU działał jako współpracownik Komisji Historycznej i Komisji Prawniczej, w latach 1948/52 pracował jako wiceprezes Towarzystwa Naukowego w Toruniu, będąc zarazem członkiem Towarzystwa Przyjaciół Nauk i długoletnim członkiem Polskiego Towarzystwa Historycznego, a nadto w latach 1953/58 sprawował prezesurę Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego i członkostwo Komitetu Nauk Prawnych PAN oraz — długoletnie — *Société d'Histoire de Droit* paryskiej, a także *Commission Internationale pour l'Histoire des Assemblées d'Etat*.

Ciągle brał czynny udział w zjazdach i kongresach naukowych, a w szczególności w zjazdach powszechnych historyków polskich i w międzynarodowych kongresach nauk historycznych, więc: w Oslo w 1928 r., w Warszawie w 1933 r., w Zurychu w 1938 r. Organizował też I-szy zjazd historyków prawa w Toruniu w 1950 r. i był gospodarzem tego zjazdu.

Bardzo trudno ująć w krótkim szkicu tak obfitą twórczość naukową z tylu dziedzin i zainteresowań znakomitego prawnika Korányiego. Wykaz jego prac ma ponad 300 pozycji. Pamiętam zmarłego, gdy jako asystent Przemysława Dąbkowskiego badał *derecho español* (prawo hiszpańskie), rozszerzając jak najbardziej swój teren studiów porównawczych. Wówczas to wraz z prof. Adamusem i piszącym te słowa pod przewodnictwem zasłużonego prof. A. Suligowskiego tworzył komitet uczczenia jubileuszu W. A. Maciejowskiego, którego prace popierał O. Balzer, któremu zaś oponował się w tej mierze prof. Kutrzeba.

Korányiego ciekawił szereg zagadnień historii prawa karnego, m. in. szereg związanych z nim problemów etnografii i etnologii prawniczej, folklore juridique. Pierwszą swą obszerną rozprawą pt. *Wpływ prawa flandryjskiego na Polskę w XVI wieku* zapowiedział nowy kierunek badań: postacie Damhouder i Groicki zaciekały go tak bardzo, że wychodząc z ich badań zanalizował historię literatury prawniczej, zgłębiając wpływy wzajemne różnych systemów prawnych. Do tematu tego powrócił i w latach późniejszych, wydając w latach 1953—58 dzieła Bartłomieja Groickiego. Z badań nad dawnym prawem sądowym zwłaszcza są cenne prace Korányiego w związku z problemami prawa prywatnego i procesowego; z tej dziedziny istnieje sporo jego cennych bardzo tak monografii, jak artykułów, przy czym jako dydaktyk jest Korányi u nas w tej dziedzinie nawet pionierem. W nader licznych swych rozprawach i artykułach zawsze ważkich a napisanych oryginalnie, bo Korányi był indywidualnością, traktował o historii miast i prawa miejskiego, a dalej prawa wojskowego, polskiego i za granicą, dzieje średniowiecznych traktów międzynarodowych, dzieje gospodarcze ze szczególnym uwzględnieniem

niem handlu i historii prawa morskiego w Polsce przedrozbiorowej. Nadto był znakomitym historykiem prawno-politycznych doktryn feudalnych, wyborynym historykiem zarówno źródeł jak i kodyfikacji, wciąż baczny na folklor prawny.

Bardzo był czynny w zakresie nauczania prawa w uniwersytetach i wypowiadał się w tej mierze często, gdyż zależało mu na doskonaleniu naukowym badaczy polskich i udzielaniu im dobrej informacji naukowej. Stwierdzić należy, iż podniósł znaczenie tak potrzebnej u nas bibliografii. Bardzo są ważne jego żmudne prace „Bibliografia historyczno-prawna za lata 1926—36”, która wyszła w dwóch tomach w latach 1938/39 i w ich c.d. za lata 1937—47, także 2-tomowy, a opracowany i wydany razem z żoną uczonego p. Jadwigą Korányi w latach 1953—59. Za *clou* twórczości naukowej Korányi'ego uważa się potężną syntezę, powszechną syntezę państwa i prawa. Jest to wielki podręcznik uniwersytecki, wciąż uzupełniany i poprawiany, w coraz nowszych wydaniach, ale ku szkodzie ogółu — niedokończony. Ten monument prawniczy, rzecz pierwsza tego rodzaju w ogólnej literaturze prawniczej odznacza się znakomitym opanowaniem materiału porównawczego i na każdym kroku zdradza dydaktyka wielkiej miary. O Korányi'm rzecz można, że przeorał teren odłogu i otworzył nowe horyzonty, a przeto zasługa jego jest zgoła wyjątkowa. Wobec tak cennego dorobku, którym uwieńczył żywot pracowity, należy mu się uznanie i cześć! Był świetnym historykiem prawa obyczajowego, które uwzględnił w wysokim stopniu.

Jerzy Pogonowski

PROF. DR INŻ. GERARD CIOŁEK

Dotarła do Redakcji „Ludu” smutna wiadomość o śmierci Prof. dra Gerarda Ciołka w ukochanych przez Niego Tatrach. Zmarł na atak serca, gdy wracał samotnie na nartach z Hali Gąsienicowej do Zakopanego. Znow ubył z szeregów Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego jeden członek tak ściśle, zwłaszcza w latach powojennych, związany z pracami Towarzystwa. Gerard Ciołek był znawcą problematyki muzeów skansenowskich i architektury ludowej. Liczne Jego podróże do Finlandii, Szwecji, Norwegii, Danii, Niemiec, Austrii i Czechosłowacji pozwoliły Mu na przeprowadzenie studiów porównawczych nad skansenem i budownictwem ludowym Europy środkowej, nic więc dziwnego, że po latach wędrówki po Europie, po odbyciu kampanii wrześniowej w 1939 r. związał się z Tajną Politechniką Warszawską i pod kierunkiem profesora Tołwińskiego pisał dysertację doktorską pt. *Regiony budownictwa wiejskiego w Polsce*. Wprawdzie powojenna twórczość naukowa Gerarda Ciołka odrywa się od problematyki etnograficznej i skierowuje się ku studiom nad architekturą ogrodów, a także — ku problemom konserwatorskim, zwłaszcza w sprawach ochrony krajobrazu, a później przechodzi do zagadnień, związanych z planowaniem architektonicznym i osiąga w tych dziedzinach poważne stanowisko naukowe, to nigdy jednak zagadnienie budownictwa wiejskiego nie było Mu obojętne. Podstawowy kierunek Jego studiów uwieńczyły takie prace, jak: *Ogrody polskie; Zarys historii kompozycji ogrodowej w Polsce* i inne. W 1952 r. po śmierci prof. Tołwińskiego został kierownikiem Katedry Urbanistyki w Krakowie. W 1954 r. uzyskał nominację na profesora nadzwyczajnego i dodatkowo objął wykłady w Zakładzie Architektury Krajobrazu na wydziale architektury w Warszawie.

Załączony wykaz prac wiążących się z etnografią i skansenem wskazuje, że począwszy od 1938 r. po 1962 r. pojawiają się prace Gerarda Ciołka, artykuły i roz-

prawy, których tematyka dotyczy budownictwa wiejskiego i ciesielstwa. W 1962 r. w zbiorowej pracy *Historia sztuki polskiej* w II i III tomie porusza w dużym znawstwie zagadnienie budownictwa drewnianego, nie wyłączając wiejskiego. W studiach Jego nad budownictwem wiejskim widoczne są wpływy niektórych kierunków szwajcarskich, zwłaszcza tam, gdzie rozważa On zagadnienia statyki i ma-

PROF. DR INŻ. GERARD CIOŁEK

teriałoznawstwa jako czynników determinujących formy budownictwa i ich ewolucję. Do cennych uwag należą Jego wnikliwe spostrzeżenia, zawarte w książce F. Kopkowicza o roli tradycji ciesielskiej w Polsce i roli szkół ciesielskich w kształtowaniu się budownictwa i ornamentyki.

Na szczególną uwagę zasługują studia i projekty Gerarda Ciołka dla etnograficznego Muzeum Budownictwa w Morysinie, dla Muzeum Kultur Ludowych w Młocinach oraz dla parku etnograficznego w Zakopanem. Jego też dziełem jest projekt skansenu w Lublinie.

Odszedł z naszego grona człowiek, który pozostawił trwały ślad w nauce polskiej i w etnografii. Ale odszedł również człowiek, który odbył kampanię wrześniową w 1939 r. brał czynny udział w powstaniu warszawskim, był żołnierzem polskiej brygady spadochronowej. Do Polski powrócił w 1945 r. i służył nauce i kulturze polskiej do dni ostatnich. Pozostaje pamięć o Nim jako o zasłużonym człowieku i naukowcu.

J. G.

1937 — Projekt i realizacja mapy zasięgu gotyku w Europie. Ekspонат na wystawę w Paryżu nagrodzony *Diplome d'Honneur*.

1947—1955 Projekt parku kultury i muzeum etnograficznego budownictwa wiejskiego w Morysingu.

- 1954 — Projekt parku Muzeum Kultur Ludowych w Młocinach (wspólnie z S. Miłoszewskim).
 1958 — Projekt Parku Etnograficznego w Zakopanem (nie zrealizowany).
 1958 — Projekty: campingu w Zakopanem i skansenu w Lublinie.

Wykaz wybranych publikacji prof. dra Gerarda Ciołka

- Skandynawskie muzea pod otwartym niebem. „Biuletyn Historii Sztuki i Kultury”, r. VI, nr 1, Warszawa 1938.
 Zamek w Baranowie — system krążanków. „Biuletyn Historii Sztuki i Kultury”, r. VI, nr 4, Warszawa 1938.
 Chałupy podcieniowe na Pomorzu. „Biuletyn Historii Sztuki i Kultury”, r. VI, nr 2, Warszawa 1939.
 Urządzenia ogniowe i ich wpływ na rozwój planu chałupy wiejskiej. „Biuletyn Historii Sztuki i Kultury”, r. VII, nr 3—4, Warszawa 1947.
 Podstawy regionalnego planowania wiejskiego. „Miesięcznik Architektury”, Warszawa 1947, nr 2.
 Dach w polskim budownictwie wiejskim. „Polska Sztuka Ludowa”, Warszawa 1947, nr 12, i 1948 nr 1.
 Wpływ środowiska geograficznego na formy osadnictwa budownictwa wiejskiego w Polsce. „Lud”, t. XXXIX, Kraków—Poznań 1952.
 Zagadnienia ochrony budownictwa ludowego. Kwartalnik. „Ochrona Zabytków”, r. V, z. 4, Warszawa 1953.
 Rozdziały do książki Franciszka Kopkiewicza: „Ciesielstwo polskie” 1. Zarys historii i przegląd zabytków ciesielstwa polskiego (s. 18, il. 109). VIII. Typy i formy dachów w budownictwie drewnianym (s. 18, il. 32). XIII. Zdobnictwo ciesielskie (s. 15, il. 42). XIV. Zagadnienia konserwatorskie (s. 19, il. 28). „Arkady”, Warszawa 1958.
 Z zagadnień estetyki krajobrazu w Polsce. Kwartalnik Architektury i Urbanistyki PAN, t. VII, z. 4, Warszawa 1962.
 Praca zbiorowa. Historia Sztuki Polskiej, t. II, cz. V, rozdz. IV. Budownictwo drewniane (s. 6, il. 3); cz. VI, rozdz. IV. Budownictwo drewniane (s. 11, il. 6); t. III, cz. VII, rozdz. IV (z T. Dobrowolskim) Budownictwo drewniane (s. 3); cz. VIII, rozdz. IV. Budownictwo drewniane (s. 4, il. 1). Wydawnictwo literackie, Kraków 1962.

PROF. DR STEFAN NOSEK

Dnia 19 lipca 1966 r. zmarł w Krakowie, po ciężkiej, przewlekłej chorobie prof. dr Stefan Nosek, kierownik Zakładu Archeologii Małopolski Instytutu Historii Kultury Materialnej Polskiej Akademii Nauk, członek Rady Naukowej tegoż Instytutu, oraz redaktor „Sprawozdań Archeologicznych” i „Prac Komisji Archeologicznej Krakowskiego Oddziału PAN”.

Stefan Nosek urodził się dnia 22 marca 1909 r. w Krakowie. Tu kończył szkołę podstawową oraz III Gimnazjum im. Króla Jana Sobieskiego. Do 1934 r. studiował z przerwami na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Jagiellońskiego, zaznajamiając się z historią, archeologią oraz polonistyką i filologią klasyczną. Studia kończy dwoma magisteriami a mianowicie w zakresie historii (1934 r.) i prehistorii (1936 r.). Już w dwa lata później doktoryzuje się na tymże uniwersytecie, na podstawie roz-

prawy pt. „Kultura grobów skrzynkowych i podkloszowych w Polsce południowo-zachodniej”.

Bezpośrednio po wojnie, w 1945 r., rozpoczął samodzielną pracę, jako kierownik Katedry Prehistorii na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Był to prawdziwie pionierski okres w życiu ś.p. Profesora. Katedra Prehistorii stała się pierwszą w historii Lubelskiego placówką archeologiczną. Fakt zaszczytny ale połączony z ogromnym trudem. Dziwne były wówczas sytuacje. Np. w początkowym okresie Katedra Prehistorii UMCS zajmowała dosłownie kąt w Katedrze

PROF. DR STEFAN NOSEK

Etnografii tegoż uniwersytetu, obydwie jednak korzystały z gościny Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

Ta bliskość etnografii na codzien, wyrażająca się we wspólnych niektórych seminariach i licznych dyskusjach roboczych, wywarła duży wpływ na zakres archeologicznych ujęć Profesora, (co przekazał również swoim uczniom). Wyraziło się to w takich pracach jak: „Znaleziska w Biskupinie a wczesna kultura ludowa Słowian” (Lud t. 36—1939/45) oraz „Przedhistoryczne budownictwo mieszkalne” (Lud t. 39—1948/51).

Profesor staje się nie tylko czynnym członkiem PTL ale wchodzi również do Zarządu Głównego. W okresie narodzin Polskiego Atlasu Etnograficznego czuwa nad powiązaniem problemów etnograficznych i archeologicznych. W okresie późniejszym podejmuje się opracowania haseł „etnograficznych” dla Słownika Starożytności Słowiańskich, (amulety, bartnictwo, kora, narzędzia kopieniacze, podkowa).

Archeologiczna twórczość naukowa ś.p. Profesora dotyczyła wszystkich epok z wyjątkiem paleolitu i mezolitu ze szczególnym jednak umiłowaniem młodszej epoki kamienia. Zbiegło się to z faktem, że szczególnie płodny okres jego życia przypadł właśnie na Lubelszczyznę, tak bardzo bogatą w zabytki tej epoki. Prace wykopaliskowe objęły liczne stanowiska m. in. w Stoku, Lesie Stockim i Klemen-towicach, pow. Puławy, Jaszczowie i Krężnicy Jarej, pow. Lublin i sięgnęły do woj. kieleckiego, w Kamieniu Plebańskim, pow. Sandomierz.

Najbardziej uderzającą cechą okresu lubelskiego było dziwne połączenie upartej, i wielkiej pracy naukowej dla Lubelszczyzny z równie wielką tęsknotą za Krakowem. Żył nieustanną nadzieją powrotu do tego miasta. Odchodząc już z Lublina w 1954 r. drukował w Krakowie dla UMCS podsumowanie archeologicznej wiedzy o Lubelszczyźnie, w obszernym tomie: „*Materiały do badań nad historią starożytną i wczesnośredniowieczną międzyrzecza Wisły i Bugu*”, (Annales UMCS vol. VI, sectio F). Jest to jedyne opracowanie tego rodzaju w naszej literaturze archeologicznej. Jeszcze pracując w Lublinie habilitował się na UJ w r. 1947, na podstawie pracy pt. „Zagadnienie Prasłowiańszczyzny w świetle prehistorii”. Oprócz neolitu wiele wysiłku badawczego poświęcił zagadnieniom etnogenezy Słowian. To właśnie było tematem jego pracy habilitacyjnej. Opowiada się i argumentuje lokalizację tej kolebki w dorzeczu Odry i Wisły. Akcentuje przy tym bardzo silnie ważną rolę, jaką mogłaby odegrać etnografia historyczna, „któraby ściśle połączyć należało z archeologią historyczną, boć przecie etnograf historyczny musiałby pracować metodami archeologicznymi”.

W Krakowie zostaje kierownikiem Zakładu Archeologii Polski (obecnie Małopolski) IHKM PAN, którą to funkcję pełnił do śmierci. W tymże czasie (1954 r.) został mianowany profesorem nadzwyczajnym (nominacja na prof. zwyczajnego ogłoszona w 2 mies. po śmierci). Przejściowo był również dyrektorem Muzeum Archeologicznego w Krakowie.

Zmarły pozostawił bogatą spuściznę naukową, w tym szereg pozycji bardzo pracochłonnych, (ponad 160 pozycji). Do ostatnich chwil życia, jak gdyby w wyścigu ze śmiercią pracował, przekazując do druku obszerne publikacje. Rzeczą historii nauki będzie ocena całości dorobku.

Dla uczniów był kimś więcej niż profesorem, bo pełnym życzliwości przyjacielem, inspirowującym łagodnie problematykę badawczą i cierpliwie przypominającym o konieczności nieustannego wysiłku. I takim pozostał we wspomnieniach.

Jan Kowalczyk

Prace prof. dra S. Noska z pogranicza archeologii i etnografii

Uwzględniając w tym wykazie tylko te pozycje, które się wiążą z problematyką etnograficzną, należy podkreślić, że całość dorobku liczy 158 pozycji, a oprócz tego 2 znajdując się w druku, co łącznie przekracza 210 arkuszy drukarskich.

Perspektywy archeologiczne (w)

Jan Czekanowski: *Wstęp do historii Słowian*. Perspektywy antropologiczne, etnograficzne, archeologiczne i językowe. Wyd. II, Poznań 1957, s. 428—449.

Neurowie w świetle prehistorii. „Przegląd Zachodni”, r. VIII (1952), nr 5—6 s. 270—278.

Słowianie w pradziejach ziem polskich (skrypt). Koło Historyków Sztuki KUL, Lublin bd. s. 99.

Problem celtycki w prehistorii Polski. „Sprawozdania PAU”, t. LII (1951), s. 142—145.

Ślady kultów religijnych wschodniej części basenu śródziemnomorskiego w neolicie Polski. „Z otchłani wieków”, r. XVIII (1949), s. 178—186.

Największe zdobycze ludzkości. „Z otchłani wieków”, r. XVII (1948), s. 65—69.

Kultura łużycka i zagadnienie Prasłowiańszczyzny. „Wiadomości Historyczne” r. I (1948), nr 4, s. 18—24.

Lubor Niederle. „Lud”, t. XXXVIII (1948), s. 663—665.

Stosunki Prastowiańszczyzny z Italią i krajami alpejskimi. „Sprawozdania PAU”, t. XLVIII (1947), s. 381—384.

Słowianie w pradziejach ziem polskich. Kraków 1946, s. 150.

Pionierzy archeologii polskiej. Zorian Dołęga Chodakowski. „Z otchłani wieków”, r. X (1935), s. 56—59.

Czy Bastarnowie byli Celtami czy Germanami? „Z otchłani wieków”, r. IX (1934), s. 1—10.

TADEUSZ ZYGLER (1906—1964)

Działalność Tadeusza Zyglera dobrze była znana wśród etnografów z racji wielu funkcji przez Niego pełnionych. Ale jednocześnie znał Go dobrze świat taneczny. To niecodzienne zestawienie środowisk jest wynikiem Jego specjalnych zainteresowań i wysiłków, aby zorganizować dziedzinę choreologii w Polsce.

Ogólnie wiedziano, że specjalnie zajmowały Go zagadnienia folkloru tanecznego. Ale sprawom tańca poświęcał na wielu odcinkach tak wiele wysiłków, że cała dziedzina tańca w Polsce bardzo wiele Mu zawdzięcza.

Urodził się 19 stycznia 1906 r. w Warszawie. Po ukończeniu Gimnazjum im. J. Zamoyskiego w 1924 r. studiował nauki filozoficzne, biologię i pedagogikę na Uniwersytecie Warszawskim. Jednocześnie w latach 1920—1928 studiował muzykę w W. S. M. w Warszawie (teorię i grę skrzypcową).

W latach trzydziestych ukazało się szereg Jego artykułów¹, w których wskazywał na wysokie wartości wychowawcze tańca ludowego i jego przydatność w szkole. Zwracał też uwagę na możliwości materiałowe tkwiące w złożach folkloru tanecznego. Był On w tej dziedzinie jednym z prekursorów w Polsce.

W latach 1946—1952, będąc już na stanowisku kierownika Sekcji Tańca Instytutu Badania Sztuki Ludowej (później Państwowego Instytutu Sztuki) podjął trud zorganizowania planowych badań terenowych nad folklorem tanecznym². Program tego przedsięwzięcia został przez Niego opublikowany w treściwym artykule³, omawiającym aktualny stan rzeczy i zadania, jakie taka akcja sobie stawiać powinna.

W piśmie „Polska Sztuka Ludowa” ukazywały się Jego recenzje i artykuły, w których niejednokrotnie precyzował plany badań w dziedzinie tańca, wskazywał na konieczność prowadzenia takich prac i stawiał konkretne wnioski⁴. W latach 1949—1950 pełnił zresztą obowiązki Redaktora Naczelnego pisma „Polska Sztuka Ludowa”.

Do pierwszej w Polsce stałej muzealnej ekspozycji poświęconej zagadnieniom tańców ludowych w krakowskim Muzeum Etnograficznym, opracował Tadeusz Zyglер w r. 1952 ilustrowany przewodnik pt. „Polskie Tańce Ludowe”, będący jedynym dotąd, popularnym kompendium w tym zakresie.

¹ Zyglер T., *Taniec ludowy w szkole*, Wychowanie Fizyczne w Szkole, 1935/36, s. 105—110. — *Tańce huculskie*, ibid. 1938/39, s. 99—103. — *Taniec ludowy i jego wartości wychowawcze*, Oświata Pozaszkolna, 1938, s. 13—17.

² *Polska Sztuka Ludowa*, R. I, 1947, nr 1—2, s. 60—61; R. III, 1949, nr 1—2, s. 63; R. III, 1949, nr 11—12, s. 368.

³ Zyglер T., *Polskie Tańce ludowe i ich badanie*. Polska Sztuka Ludowa, 1948, nr 1.

⁴ Zyglер T., *Refleksje po Festiwalu Tańca Ludowego w Pradze*. Polska Sztuka Ludowa, 1948, nr 11/12; Ibid. 1948, nr 9—10, s. 64; Ibid. 1949, nr 3—4, s. 127.

W roku 1954 opracował hasła do zagadnień muzykologicznych i choreologicznych dla Słownika Wyrazów Obcych (PIW).

Tadeusz Zyglar brał udział w wielu kongresach, zjazdach naukowych i festiwalach związanych z dziedziną tańca ludowego (1933 — Lwów, 1935 — Londyn, 1936 — Hamburg, 1937 — Paryż, 1945 — Łódź, 1948 — Praga, 1954 — Warszawa), będąc zwykle żywo zaangażowany w pracach kongresowych i organizacyjnych (członek komisji konkursowych itd.).

Od 1951 r. wykładał historię tańca w grupie specjalistycznej studentów A.W.F. w Warszawie, a od 1953 r. prowadził wykłady o tej samej tematyce w zespole „Mazowsze”.

W roku 1955 Tadeusz Zyglar został mianowany Dziekanem Wydziału Choreografii P.W.S.T. w Warszawie, pierwszej wyższej uczelni tanecznej w Polsce nie istniejącej już niestety, tak jak nie istnieje Sekcja Tańca P.I.S. założona przez Niego.

W roku 1961 uległ wylewowi krwi do mózgu i porażeniu lewostronnemu. W dniu 8. VI. 1964 r. zmarł nagle w wyniku zawału serca. Pochowany został w Warszawie na cmentarzu bródzińskim (kwatery 32 C).

Roderyk Lange

MIĘDZYNARODOWA UNIA NAUK ANTROPOLOGICZNYCH
I ETNOLOGICZNYCH

INTERNATIONAL UNION OF ANTHROPOLOGICAL AND ETHNOLOGICAL
SCIENCES

Sekretariat informuje członków Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego o składzie członkowskim i władz Międzynarodowej Unii Nauk Antropologicznych i Etnologicznych (M.U.N.A. i E.), o czym zawiadomił prof. dr Lawrence Krader osobnym listem adresowanym „Comité National Polonais de l'Union Internationale et du Congrès de Sciences Anthropologiques et Ethnologiques”, Poland, prof. dr J. Gajek, Secrétaire.

Równocześnie podajemy do wiadomości treść pisma dodatkowego prof. dr. L. Kradera.

Sekretariat Generalny

17 marca 1966

Maxwell School

Syracuse University
Syracuse, New York 1321

Komunikat o zakresie działania Sekretariatu Generalnego, IUAES, 1965—66.

Drogi Kolego!

W załączeniu uprzejmie przesyłam najnowszy spis zrzeszonych w International Union of Anthropological and Ethnological Sciences instytucji.

W ciągu ubiegłego roku Unia nasza nawiązała formalne stosunki i rozpoczęła pracę naukową z Międzynarodową Radą Muzeów (International Council of Museums) i Specjalnym Komitetem Międzynarodowego Programu Biologicznego (International Biological Program of ICSU).

Przedsięwzięcia te włączamy do naszych stosunków z Międzynarodową Radą Studiów Filozoficznych i Humanistycznych (CIPSH) i Międzynarodową Radą Nauk Społecznych. Współpracujemy z Departamentem Nauk Społecznych UNESCO Union of Anthropological and Ethnological Sciences instytucji.

Unia współpracuje z tymczasowym programem „Salvage Ethnography” (Etnografia Ocalenia), której przewodzi Smithsonian Institution, Washington, pod kierownictwem Sol Taxa.

Lawrence Krader
Sekretarz Generalny

Wykaz członków i władz komitetów narodowych:

Argentyna, Sociaded Argentina de Antropologia, Moreno 350, Buenos Aires, prof. dr **O. Menghin**, prezes.

Australia, Australian Institute of Aboriginal Studies, 29, Lonsdale Street, Braddon, A.C.T., P.O. Box 553, City. Canberra A.C.T., prof. **A. D. Trendall**, kierownik katedry. University's Board for Anthropological Research, University of Adelaide, Box 489, G.P.O., Adelaide, South Australia, prof. **A. D. Trendall**, kierownik katedry. Departament of Antropology of the University of Sydney (N. S. Wales), porf. **Geddes**, Kier., **Peter Lawrence**, st. wykładowca.

Austria, Anthropologische Abteilung des Neutrhistorischen Museums, Burgring 7, Wien 1, dr **W. Ehgratner**, dyrektor. Anthropologische Gesellschaft in Wien, Burg-ring 7, Wien 1, dr **Walter Hirschberg**, prezes, dr **Johannes Jungwirth**, sekretarz, Naturhistorisches Museum. Anthropologisches Institut der Universität, Wien, Van Swietengasse 1, prof. **E. Breitinger**. Institut für Völkerkunde der Universität, Wien, Universitätsstrasse, 7/IV, Wien 1, prof. **J. Hackel**, Vostand, dr **Anna von Hohen-wart-Gerlachstein**, Secetaire General, prof. dr **R. von Heine-Geldern**. Museum für Völkerkunde, Neue Hofburg, Wien 1 Mme. **E. Becker-Donner**, dyrektor. Oester-reichische Ethnologische Gesellschaft. Universitätsstrasse 7/IV. Wien 1. prof. dr **Josef Haekel**, prezes.

Belgia, Institut de Sociologie Solway de l'Université libre. Parc Léopold, Bruxelles, 6. Prof. **A. Doncy**, dyrektor. Musée Royal de l'Afrique Centrale, Tervuren, Mr. **L. Cahen**, dyrektor. Société Royale Belge d'Anthropologie, 25, rue des Taxandres, Bruxelles 4, Mme. A. **Dorsin角度-Smets**, prezes, Mr. Leguebe, sekretarz generalny, c/o Institut royal des Sciences Naturelles de Belgique, 31, rue Vauthier, Bruxelles, 4.

Bolivia, Centro de Investigaciones arqueológicas en Tiwanaku, Casilla 2325, La Paz, Bolivia, dr **Carlos Ponce Sanginés**, dyrektor. Departamento de Arqueologia, Etnografia y Folklore del Ministerio de Educación de Bolivia, Calle Ingavi núm. 916, La Paz, Bolivia, dr **Julia Elena Fortún**, Jefe. Instituto Lingüístico de Verano en Bolivia, Casilla 64, Riberalta, Beni, Bolivia. Sociedad Boliviana de Antropologia, Calle Ingavi, núm. 916, La Paz, Bolivia, dre **Julia Elena Fortún**, prezes.

Brazylia, Associacio Brasileira de Antropologia, Museu Nacional, Quinta Boa Vista, Rio de Janeiro (Guanabara), dr **J. Mattoso Camara, Jr.**, prof. **Luis de Castro Faria**. Cadeira de Antropologia de Faculdade de Ciencias e Letras da Universidades de Sao Paulo, Caixa Postal 5459, Sao Paulo, prof. **Egon Schaden**. Departamento de Pesquisas da Universidade do Paraná, Rua General Carneiro 460; 6° andar. Curitiba, Paraná, prof. **L. Loureiro Fernandes**, dyrektor. Escola de Sociologia e Política de Sao Paulo, Rua General Jardim 522, Sao Paulo, prof. **Cyro Berlinck**, dyrektor. Instituto de Pasquisas Educacionais, Servico de Antropometria, Avenida Almirante Barroso 87, 7° andar, dr **Maria Julia Pourchet**, dyrektor, Rio de Janeiro (Guanabara). Instituto de Prehistoria e Etnologia, Cidade Universitaria, dr **Paulo Duarte**, dyrektor. Sao Paulo. Instituto Nacional de Pesquisas da Amazonia, Caixa

Postal, 3. Belem, Pará, Museu Paulista, Departamento de Etnologia, Carta Postal 8032, Sao Paulo, Prof. dr **Herbert Baldus**, dyrektor. Uniao Brasileira de Ciencias antropologicas e Etnologicas, Fortaleza, Ceará. Rua Pedro I, 997 (Centro Medico Cearense). Fortaleza, Ceará. c/o Instituto de Antropologia. Universidade do Ceará. Prof. **Francisco de Alencar**, dyrektor, Avenida Visconde de Canépe 2635, Fortaleza, Ceará.

Bulgaria, Institut morphologii BAN, Poptomova 27, Sofia. Prof. dr **P. N. Boev**. Musej etnografii BAN, Moskovska 6-a, Sofia, dr **B. D. Božikov**.

Canada, Carleton University, Department of Sociology and Anthropology, dr **Frank Vallee**, Ottawa, Ontario. Laval University, Faculte de Sciences Sociales, Quebec. Profesor **Mars-Adelard Tremblay**. National Museum of Canada, Human History Branch, Chief of the Archeology Division, Ottawa, Ontario, prof. **W. E. Taylor**, Jr., sekretarz. University of British Columbia, Department of Sociology and Anthropology, Vancouver, British Columbia, dr **Harry B. Hawthorne**. University of British Columbia, Department of Sociology and Anthropology, Vancouver, British Columbia, profesor **Wilson Duff**.

Chile, Museo de Historia Natural, Casilla 787, Santiago, dr **Grete Mostny**, dyrektor. Sociedad chilena de Arqueologia e Historia „Francisco Fonck.” Vina Del Mar, **Jorge E. Schwab**, prezes. Sociedad Chilena de Antropologia, Rosas 1388, Santiago, dr **Luis Sandoval S.**, prezes.

Colombia, Instituto de investigación etnológica, Museo Etnológico, Apartado postal 496, Barranquilla, dr **Carlos Anquilo Valdés**, dyrektor. Departamento de Antropologia de la, Universidad de los Andes, Calle 18, carrera I-E, Apartado Aéreo 4976, Bogotá, D. F., dr **Gerardo Reichel-Dolmatoff**, Jefe. Instituto Colombiano de Antropologia, Apartado Nacional 407, Bogotá, dr **Francisco Márquez Yánez**, sekretarz generalny, dr **Manuel Casas Manrique**, dyrektor.

Cuba, Instituto de Etnologia y Folklore de la Comisión de la Academia de Ciencias de la República de Cuba, Capitolio Nacional, La Habana, dr **Argeliers Leon**, dyrektor.

Czechosłowacja, Czechoslovak Academy of Sciences, Institute for Ethnography and Folklore, Praha 2, Lazarska 8, CSSR, dr **O. Skalnikova**, sekretarz. Moravske Muzeum v Brne, Nemesti 25, unora 8, Brno, dr **Jan Jelinek**, dyrektor. Section anthropologique de la Societe du Musee National, Vaclavske nam, 68, Praha II, 1700, Praha, dr **Jaroslav Suchy**, sekretarz, dr **Vojtek Fetter**, prezes.

Dania, Danish Ethnographical Society Nationalmuseet, Copenhagen, dr **Kaj Birket-Smith**. International Secretariat for Research on the History of Agricultural Implements, National Museum, Copenhagen K., prof. **G. Nellemann**, M. Sc. Universitetes Anthropologiske Laboratorium Norreale 63, Kobenhavn, prof. **B. J. Jorgenson**.

Ekwador, Casa de la Cultura, Casilla 789, Guayaquil, Sr. **Carlos Zevallos Menendez**. Centro misional de investigaciones cientificas, Apartado 472, **P. Ernesto Alvarez A.**, dyrektor, Quito.

Finlandia, Kansallismuseo, Helsinki, dr **Hilkka Vilppula**. Helsingin Yliopisto, Fabianink 33, Helsinki.

Francja, Centre d'études anthropotechniques, 2 rue de Vallois, Paris Ier. Dr **Pierre Vasal**, sekretarz generalny. 42 rue Henri Barbusse, Paris Ve. Centre national de recherches d'Archeologie, Ministère des Affaires culturelles, Tunisia, (patrz Tunis). Centre universitaire havrais de Psychologie des peuples. Université de Caen, Mr. **M. Miroglio**, dyrektor. Musée de l'Homme, Palais de Chaillot, Paris XVIe. Prof. **Leroi Gourhan**, prezes. **M. J. Rouch**, sekretarz. Comité du film ethnographique, Musée de l'Homme, Palais de Chaillot, Paris XVIe. Prof. **Leroi Gourhan**, prezes. **M. J. Rouch**, sekretarz. Comité international de standardisation en Biologie humaine Hospital Cochin, Pavillon de Recherches, 27, rue Faubourg Saint Jacques, Paris, 14, **E. Schneider**, prezes, **G. A. Heuse**, sekretarz generalny. Conservateur en Chef du Musée des Arts et Traditions Populaires, Palais de Chaillot, Place du Trocadero, Paris 16e, prof. **M. Georges Henri Riviere**. Institut d'Ethnologie d l'Université de Paris, Palais de Chaillot, Paris XVIe. Prof. **Henri Raulin**, sekretarz generalny. Laboratoire d'Anthropologie de la Faculté des Sciences de Paris (Sorbonne), Paris, 45, rue des Saints Pères, prof. **Georges Olivier**, dyrektor. Le Laboratoire d'Anthropologie Sociale, Collège de France, 11 Place Marcelin-Berthelot, Paris 5, prof. **Claude Levi-Strauss**, dyrektor. Musée de l'Homme, Palais de Chaillot, Place du Trocadero, Paris XVIe. Prof. **Saegnes Millot**, dyrektor. Société d'Anthropologie, Bld. St. Marcel, Paris XIIIe. Dr **H. V. Vallois**, sekretarz. Société des Africanistes, Musée de l'Homme, Palais de Chaillot, Paris XVIe, Mad. **Dieterlen**, sekretarz. Société des Americanistes, Musée de l'Homme, Palais de Chaillot, Paris XVIe. Prof. **R. d'Harcourt**, prezes. Mr. **Jacques Lafaye**, sekretarz generalny. Sociétés des Océanistes, Musée de l'Homme, Palais de Chaillot, Paris XVIe, **P. O'Reilly**, sekretarz generalny, Mad. **Guyomard**, sekretarz. Société d'Ethno-Zoologie et d'Ethno-Botanique, 43, rue Cuvier, Paris-V, France, prof. **R. Porteres**. Société internationale d'Ethnopsychologie normale et pathologique, 96 rue Pierre Demours, Paris XVIIe, dr **Pidoux**, sekretarz generalny.

Niemiecka Republika Federalna, Anthropologisches Institut der Universität, Kiel, Olshausenstr. 40—60, Bau 17, B2, prof. dr **J. Schaeuble**, dyrektor. Anthropologisches Institut der Universität. Mainz prof. dr **Egon von Eickstedt**, Hon. dyrektor, dr **Ise von Schwidetzki**, dyrektor. Anthropos Institut, St. Augustin, Siegburg (Rhl.), prof. dr **Huber**. Deutsche Anthropologische Gesellschaft, prof. dr **Wilhelm Gieseler**, prezes, Schloss, Tübingen. Deutsche Gessellschaft für Völkerkunde, Institut für Völkerkunde der Universität. München, prof. dr **H. Baumann**, prezes. Frobenius Institut an der Johann Wolfgang Goethe Universität, Liebigstr. 41, Frankfurt a/Main, prof. dr **Schmitz**, dyrektor. Hamburgisches Museum für Völkerkunde und Vorgeschichte, 2 Hamburg 13, Binderstrasse 14, prof. **K. Dittmer**. Institut für Anthropologie und Humangenetik Universität München, Richard Wagner Str. 10/1, München 2, prof. **K. Saller**. Institut für Humangenetik der Universität Münster i, W. Versaliusweg 12—14, Muenster i, W, prof. dr **Frhr. von Verschuer**, dyrektor. Museum für Ländev-und Völkerkunde, Stuttgart (Linden-Museum des Württembergischen Vereins für Handelsgeographie E. V.), Hegelplatz 1, Stuttgart/N, dr **Hans Rhotert**, dyrektor. Rautenstrauch-Joest Museum für Völkerkunde, Ubierring, 45. Koeln, dr **W. C. J. Fröhlich**, dyrektor. Staatliches Museum für Völkerkunde, Muenchen, Konservator: dr **Andreas Lommel**, Maximilianstr. 26. Südasiens Institut der Universität. Heidelberg Schaffelstrasse 6, prof. dr **Schiller**, dyrektor, prof. dr **K. Jettmar**, z-ca dyrektora.

Niemiecka Republika Demokratyczna, Institut für Deutsche Völkskunde an der Akademie der Wissenschaften, Unter der Linden 8, Berlin, prof. dr **W. Steinitz**,

dyrektor. Museum für Völkerkunde, Leipzig, dr **Hans Damm**, dyrektor, Täubchenweg 2. Leipzig. Staatliches Museum für Völkerkunde, Dresden, dr **S. Wolf**, dyrektor, Dipl. ethn. **Heinz Israel**, z-ca dyrektora.

Grecja, prof. **V. Valaoras**, 14, Asklipiou, Athenes.

Gwatemala, Instituto de Antropologia e Historia, Edificio num. 5 de la Aurora, **Carlos Samayoa Chinchilla**, dyrektor.

Haiti, Institut d'Ethnologie, rue, Capois, Port-Au-Prince, dr **L. Mars**, dyrektor.

Honduras, Instituto Nacional de Antropologia e Historia de Honduras Comayaguela D. C., dr **José Núñez**, dyrektor.

Węgry, Magyar Néprajzi Társaság (Société ethnographique hongroise), Konyves Kálman-Körut 40, Budapest VIII, dr **Akos Szendrey**, prezes, dr **Tibor Bodrogi**, sekretarz generalny. Sectio anthropologica Musei Historici-naturalis Musei National, dr **Nemeskeri**, dyrektor, Baross-utica, 13 Budapest VII.

Islandia, prof. **K. Eldjarn**, Thjodminjasafn Islands, Reykjavik.

India, Anthropological Survey of India. Calcutta, Indian Museum, 27, Chowringee. Calcutta 13, dr **K. Sen**, dyrektor, dr **N. Datta-Majumdar**, dyrektor. Anthropological Department, Panjab University, Chandigar, dr **S. R. K. Chopra**, kier. Anthropology Department. Delhi University, Delhi 35, Ballygunge Circular Road. Calcutta 19, prof. dr **P. C. Biswas**, kier. Department of Anthropology, University of Calcutta prof. dr **K. Chattopadhy**, kier., Calcutta. Indian Anthropological Institute. Calcutta P. 26. Raja Basanta Roy Road Calcutta 29, dr **Kalidas Nag**, sekretarz. Man in India, Ranchi, Bihar 18, Church Road, Ranchi, Bihar prof. dr **Nirmal Kumar Bose** Poona University, Department of Sociology and Anthropology Poona, India. Mme. **J. Karve**. Tribal Research Institute. Ranchi, Bihar, dr **Sochhidananda**, dyrektor. University of Delhi, Department of Sociology, Delhi School of Economics, Delhi 6, dr **M. S. A. Rao**, Ag. Head of the Department, prof. **M. N. Srinivas**.

Iran, Comité iranien d'Anthropologie et d'Ethnologie. Teheran c/o: prof. **Ali Hanibal**, Institut des Beaux Arts. Teheran.

Izrael, Department of Prehistory and Anthropology of the University. Jerusalem, prof. **Moshé Stekelis**, dyrektor. Ethnological Museum and Folklore Archives. Haifa. Arlosoroff Street, 19. Haifa, dr **Dov Noy**, dyrektor. World Center for Jewish Folklore Research. Yeda'am. Tel Aviv, 39, Nachmani Street, P. O. B., 314. Tel Aviv., dr **Yom-Tob Levinski**, prezes.

Włochy, Instituto di Ethnologia della Università, Firenze, Via San Egidio, 21, prof. **Paolo Graziosi**, dyrektor. Instituto di Antropologia. Università Cagliari, prof. **C. Maxia**. Instituto di Antropologia. Università di Palermo, Via Archirafi, 22, Palermo, prof. dr **Venerando Correnti**, dyrektor. Instituto italiano di Antropologia, Roma. Città universitaria, prof. **Sergio Sergi**, dyrektor hon. prof. **Genna**, dyrektor. Instituto per le civiltà primitive. Facoltà di Lettere e Filosofia, Città universitaria, Roma, prof. **V. L. Grottanelli**, dyrektor, prof. **V. Lanternari**, sekretarz generalny.

Wybrzeże Kości Słoniowej, Centre des Sciences humaines, B. P. 1600 Abidjan, Ivory Coast (Rep. of), dr **B. Holas**, dyrektor.

Japonia, The Anthropological Society of Nipon, Motofuji-cho, Bunkyo, Tokyo, dr **Kotondo Hasebe**, prezes. The Japan Society of Ethnology Shimo-Hoya, Hoya-

-machi, Kitatama-gun, Tokyo, 3, prof. dr **Sh. Shiratori** prezes. Science Council of Japan, Ueno Park, Tokyo, prof. **M. Oka**.

Meksyk, Escuela de Antropología de la Universidad Libero-Americana, c/o dr **Felip Pardinas**, Cerro de las Torres, 395, Escuela Nacional de Antropología, Museo Nacional de Antropología. Bosque de Chapultepec, Mtro. Felipe Mnntemayor, dyrektor. Instituto Indigenista Interamericano, Niños Heroes 139, dr **Miguel Leon Portilla**, dyrektor. Instituto Nacional de Antropología e Historia, Córdoba 43, dr **Eusebio Dávalos**, dyrektor. Instituto Nacional Indigenista, Avenida Revolución, 1297, dr **Alfonso Caso**, dyrektor. Museo Nacional de Antropología, Mexico, Bosque de Chapultepec. dr **Ignacio Bernal**, dyrektor. Sociedad Mexicana de Estudios antropológicos. Mexico, dr **G. Aguirre Beltrán**, sekretarz, Avenida Revolución, 1279. Instituto de Investigaciones históricas de la Universidad Nacional, sección de Antropología, Mexico, Jefe de la sección, prof. dr **Juan Comas**.

Monaco, Musée d'Anthropologie Préhistorique, (Principauté de Monaco). **L. Barrai**, konserwator.

Maroko, Institut des Hautes Etudes Marocaines, Rabat. **M. Henri Terrasse**, dyrektor.

Holandia, Institute of Human Biology, 22—24 Achter den Dom, Utrecht, prof. dr **Johann Huizinga**, Mrs. **Anne L. Tol**. Koninklijk Instituut voor de Tropen, Linnaeusstraat 2A, Amsterdam, prof. **R. A. M. Bergman**. Leiden University, Leiden, prof. **G. W. Locher**. Nederlands Genootschap voor Anthropologie c/o on. Inst. voor de Tropen, Linnaeusstrat 2 Amsterdam-O, prof. dr **Th. Fischer**, prezes, Mme. **A. J. van Bork-Feltkamp**, sekretarz.

Nowa Zelandia, Anthropology Department, University of Otago, Dunedin, dr **Peter Gathercole**, Senior Lecturer in Charge.

Norwegia, Ethnological Institute Universitetet I Oslo, Blindern, Oslo 3, prof. dr **Knut Kolsrud**. University of Bergen, Bergen, prof. **Fredrik Barth**.

Panama, Centro de Investigaciones antropológicas. Facultad de Filosofía, Letras y Educación, Universidad de Panamá, Apartado 3277, Panamá, dr **Reina Torres de Arauz**, dyrektor.

Peru, Departamento de Etnología y Arqueología de la Universidad Mayor de San Marcos, Lima, dr **José Matos Mar**, Luisa Beauséjour 286, S. Isidro. Lima. Instituto de Estudios humanos de Lima, Girón Apurimac 375. Lima dr **M. M. Valle**, dyrektor. Universidad de San Agustín, Facultad de Letras. Arequipa c/o dr **M. M. Valle**, Girón Apurimac 375. Lima. Instituto Riva Agüero de la Universidad Católica. Lima, Plaza Francia. Lima. Museo Nacional de Historia. Lima, Avenida Alfonso Ugarte 656. Lima, dr **Luis E. Valcárcel**, dyrektor.

Polska, Comité National Polonais de l'Union Internationale et du Congres des Sciences Anthropologiques et Ethnologiques, Wrocław, pl. Nankera 4, prof. dr **Józef Gajek**, sekretarz. Instytut Historii Kultury Materialnej. Warszawa, Polska Akademia Nauk, Warszawa, ul. Długa 26, prof. dr **Witold Hensel**, dyrektor. Polskie Towarzystwo Antropologiczne, Warszawa, dr **Tadeusz Dzierżykray-Rogalski**, prezes, Sady Żoliborskie 7, m. 24, Warszawa. Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, Wrocław, pl. Nankera 4. Muzeum Archeologiczne i Etnograficzne, Łódź, Pl. Wolności, 13, Łódź, prof. dr **Konrad Jajdźewski**, dyrektor.

Portugalia, Centro de Estudos de Antropologia cultural, Lisboa. Calle Rodrigo da Fonseca, 1416, prof. dr **Antonio Jorge Dias**, dyrektor. Centro de Estudos de Etnologia Peninsular. Universidade do Porto, prof. dr **Antonio Jorge Dias**, dyrektor. Centro de Estudos de Etnologia do Ultramar. Avenida Oscar Monteiro 34—1ª esq., Lisboa, prof. **Antonio de Almeida**, dyrektor. Instituto de Antropologia Doutor Mendes Correa, Porto, Faculdade de Ciencias Universidade, Porto, prof. dr **J. dos Santos Júnior**, dyrektor.

Rumunia, Institut d'Archéologie de l'Académie Roumaine, Bucuresti via J. C. Friemu, II. Bucuresti. Laboratorul de Morfologie, Animala, Universitatea IASI, Romania, prof. **Olga C. Neerasov**.

Senegal, Institut francais d'Afrique Noire, Dakar. B. P. 206, **Th. Monod**, dyrektor, Chargé du Département de Linguistique, **M. Houis**.

Somalia, Cultural Relations Ministry of Education, Mogadishu, **Musa Galaal**, kier.

Hiszpania, Cátedra de Etnología, Universidad de Barcelona, prof. dr **L. Pericot**, Barcelona. Departamento de Antropología del Instituto Bernardino de Sahagún de Antropología y Etnología, prof. dr **Santiago Alcobé**, dyrektor, Laboratoriode Antropología, Universidad de Barcelona. Departamento de Antropología Social del Instituto Balmes de Sociología, Madrid, Medinaceli 4, Madrid, prof. **Claudio Esteva Fabregat**. Museo Etnologico y Colonial. Barcelona, Parque de Montjuich, prof. dr **Luis Pericot**. Seminario de Americanistas de la Facultad de Filosofia y Letras de la Universidad, Madrid, prof. dr **Manuel Ballesteros Gaibrois**, dyrektor, dr **Leonor Cabrera**, sekretarz. Seminario de Historia Primitiva, Madrid, prof. dr **Julio Martínez Santa-Olalla**, dyrektor, Jorge Juan 59, Madrid. Sociedad espanola de Antropología, Etnografia y Prehistoria, Madrid, Apartado 1914, Madrid, Arquitecto **Jose Luis Arrese**, prezes, prof. dr **Julio Martínez Santa-Olalla**, sekretarz. Societat Catalana d'Estudis Histórics, Barcelona, dr **R. Aramón**, prezes. Apartado 1146, Barcelona.

Szwecja, Etnografiska Institutet, Universitet, Goeteborg, prof. **C. G. Izikowitz**, dyrektor. Etnografiska Museet, Goeteborg, Norra Hamngatan, 12, Göteborg, C, prof. **C. G. Izikowitz**. Etnologiska Sällskapet Stockholm, (Ethnographic Society of Stockholm), prof. **John Grandlund**, prezes. Swedish Committee for Folklife Research, Stockholm, prof. **S. Erixon**, prezes, Ormångsgatan, 63, Stockom-Vallingby, 3.

Szwajcaria, Association internationale pour l'Etude de l'Anthropologie Differentielle, Institut d'Anatomie de l'Université, 20 rue de l'Ecole de Médecine Genève Institut d'Anthropologie d l'Universite de Genève, 44 rue des Maraichers, Genève, prof. **R. Marc Sauter**, dyrektor, Musée Ethnographique (Museum für Völkerkunde), Augustinergasse 2, Basel. Societe Suisse D'Anthropologie et D'Ethnologie 1, av. François Borel, Cortaillod (Genève), Miss **Susanne Haas**, sekretarz-skarbnik Société Suisse des Américanistes, 65—67 Boulevard Carl Vogt, Genève, Mad. **M. Paranhos da Silva**, sekretarz generalny.

Taiwan, Institute of Ethnology (Academia Sinica), Nankang, Taipei, Taiwan (Formosa), **Shun-sheng-Ling**, dyrektor, prof. **Yih yuan Li**, Associate research fellow, sekretarz.

Czad, Institut National Tchadien pour les Sciences humaines, Fort Lamy, B. P. 503, Fort Lamy (Rep. du Tchad), prof. **J. P. Lebeuf**, dyrektor. Bureau de Paris, Musée de l'Homme Place du Trocadéro, Paris 16.

Tunis, Centre national de recherches et d'Archéologie, Tunis, Ministère des Affaires culturelles, dr **Ali Sahly**, Rieumes (Haute Gâronne) (France).

Wielka Brytania, Association of Social Anthropologists of the Commonwealth, University College London, Gower Street W. C. 1, London, Mr. **Ioan Lewis**. International African Institute, St. Dunstan's Chamber, 10/11 Fetter Lane, Fleet Street, London E. C. 4, prof. **D. Forde**, dyrektor. International Folk Music Council, London, dr **Barbara Krader**, sekretarz. Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland, 21 Bedford Square, London W. C. 1, **Anthony Christie**, sekretarz.

Egipt, Prof. **M. Amer**, 8 rue Salamlek, Garden City, La Caire, Republique Arabe Unie. Asyut University, Sociology Department, Assiut, dr **A. Shawky**, Head, Institut des Etudes Soudanaises, 3. Shagaret-el-Dur, Zamalek, Le Caire, République Arabe Unie, prof. **M. Awad**.

Stany Zjednoczone Ameryki Północnej American Anthropological Association, 1530 P. Street, N. W., Washington 25, D. C., dr **Stephen T. Boggs**. American Folklore Society University of Pennsylvania, Philadelphia, Pennsylvania 19104, prof. **Kenneth Goldstein**. Anthropological Society of Washington, Smithsonian Institution, Washington, D. C., dr **Eugene Knez**. Bernice P. Bishop Museum Far Eastern Pre-History Association, P. O. Box 3466, Honolulu, Hawaii. Current Anthropology, University of Chicago, Department of Anthropology, 1126E 59th Street, Chicago 37, Illinois, dr **Soi Tax**. Research Institute for the Study of Man, 162 East 78th Street, New York 21, New York, dr **Vera Rubin**. The Society for Applied Anthropology, University of Colorado, Boulder, Colorado, Mr. **Omer C. Stewart**, prezes.

Uniwersytety, Brandeis University, Department of Anthropology, Waltham, Massachusetts 02154, prof. **Robert A. Manners**, kierownik katedry. Columbia University, Department of Anthropology, New York, New York 10027, prof. **Marvin Harris**. Cornell University, Department of Anthropology, Ithaca, New York, dr **Allan R. Holmberg**, kierownik katedry. Northwestern University, Department of Anthropology, Evanston, Illinois 60201, prof. **Raoul Narroll**. Stanford University, Department of Anthropology, Stanford, California, prof. **George D. Spindler**, kierownik katedry. University of Pennsylvania, Department of Anthropology, Philadelphia, Pennsylvania 19104, prof. **Anthony F. C. Wallace**, kierownik katedry. University of Pittsburg, Department of Anthropology, Pittsburg 13, Pennsylvania, prof. **David Landy**. University of Texas, Department of Anthropology, Austin, Texas, prof. **Richard N. Adams**, kierownik katedry. Wayne State University, Department of Sociology and Anthropology, Detroit, Michigan 48202, prof. **Leonard Moss**, kierownik katedry. Yale University, Department of Anthropology, New Haven, Connecticut, prof. **Harold Conklin**.

Z.S.R.R., Institut d'Ethnographie de l'Academie des Sciences de L'URSS Moskva, ul. Dimitri Ulyanov, 19, Moskva V, 36, prof. **S. P. Tolstov**, dyrektor, prof. **G. F. Debetz**. Institute of Anthropology, State University, Moskva, Karl Marx Prospekt, 18. Moskva k-9, dr **V. P. Jakimov**, dyrektor.

Watykan, Museo Missionario, Etnologico Palazzo Laterane, Piazza S. Giovanni in Laterano 6-A, Roma, Italy, **R. P. M. Schulien**.

Wenezuela, Museo de Ciencias Naturales, Caracas, Apartado 3893, Caracas, dr **Ramon Aveledo Hostos**, dyrektor. Instituto Venezolano de Investigaciones Cientificas (I.V.I.C.), Apartado 1827, Caracas, **J. M. Cruzent**, dyrektor.

Wietnam, Ecole français d'Extrême Orient, prof. **J. Filliozat**, dyrektor, Collège de France, II, place Marcelin Berthelot, Paris 5 (France).

Jugosławia, Etnolosko Drustvo Jugoslavije (Association ethnologique jugoslave), Studentski trg 13, p.f. 367, Beograd, prof. dr **Bořivoje Drobnjaković**, prezes. Filozofska Fakulteta, Oddelek za etnologijo, Askercela ul. 12, Ljubljana, prof. **V. Novak**.

Obrady S.I.E.E.

Międzynarodowe Towarzystwo Etnologiczno-Folklorystyczne (S.I.E.F.) założone w 1928 r. w Pradze pod nazwą Międzynarodowa Komisja Sztuki i Tradycji Ludowych (C.I.A.P.) obradowało 25 kwietnia 1965 r. w Marburgu pod przewodnictwem dyrektora Instytutu do Badań Etnograficznych w Środkowej Europie przy Philips Universität. W obradach wziął udział m. in. prezes S.I.E.F. Karel C. Peeters oraz sekretarz generalny Roger Pinion.

Po wstępnym przemówieniu prezesa i omówieniu bieżących spraw organizacyjnych sekretarz generalny powiadomił uczestników obrad o powołaniu w ramach towarzystwa nowych komisji naukowych, których utworzenie postulowane było przez członków towarzystwa. Zadania i skład tych komisji z pewnością zainteresują również polskich czytelników. Są to: 1. **Komisja d/s Europejskiego Atlasu Etnograficznego** — prezesi: M. Bratanič, P. J. Meertens; członkowie: M. Barabas, S. Erixon, J. Gajek (Polska), M. Zender. 2. Komisja d/s studiów bibliograficznych — prezesi: G. Heilfurth, R. Wildhaber. 3. Komisja d/s studiów uniwersyteckich — prezesi: H. Bausinger, W. Nicolaisen. 4. Komisja d/s studiów nad pracą: — prezesi: pani Belenyessi, J. Weber-Kellerman. 5. Komisja d/s studiów nad narzędziami pracy — prezesi: W. Jakobeit, Steensberg. 6. Komisja d/s studiów nad gramami i zabawami ludowymi — prezesi: M. Kuret i Peesch.

Zapowiedziano również utworzenie w przyszłości dalszych komisji, m. in. d/s filmów folklorystycznych, wierzeń i zabobonów, świąt tradycyjnych, literatury ludowej, budownictwa wiejskiego.

Na zakończenie obrad prezes omówił przyszłe możliwości współpracy z folklorystycznymi organizacjami w Ameryce Południowej oraz zaproponował nadanie tytułów członków honorowych S.I.E.F. profesorom Renato Almeida i Milan Gavazzi.

27 kwietnia 1965 r. w Marburgu obradował Niemiecki Kongres Etnograficzny na temat folkloru związanego z pracą. Wstępne przemówienie wygłosił m. in. prezes S.I.E.F. prof. dr Karel C. Peeters. Mówił on głównie o rozwijającej się współpracy między S.I.E.F. a niemieckimi organizacjami etnograficznymi i folklorystycznymi.

Obrady kongresu toczyły się w ośmiu sekcjach: 1) budownictwa i rolnictwa, 2) baśni i legend, 3) sztuki ludowej, 4) strojów ludowych, 5) narzędzi pracy, 6) pieśni, muzyki i tańców, 7) językoznawstwa, 8) folkloru Niemiec Wschodnich.

Kongres mimo tematyki, związanej z terenem Niemiec posiadał charakter międzynarodowy dzięki obecności wielu uczestników z zagranicy.

Opracował T. Skarżyński

w/g **Bulletin Folklorique d'Ille-de-France**, nr 30, str. 910—913.

SPRAWOZDANIE

z I Ogólnopolskiego Seminarium Afrykanistycznego zorganizowanego przez
Krakowski Oddział PTL w dniach 8 i 9 maja 1965 r.

Oddział Krakowski PTL zorganizował 8 i 9 maja 1965 pierwsze ogólnopolskie Seminarium Afrykanistyczne w lokalu Zakładu Filologii Orientalnej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Collegium Paderevianum, Al. Mickiewicza 8/10, 8 piętro sala 808. W sobotę dnia 8 maja o godz. 10 Seminarium otworzył Prezes Oddziału Krakowskiego PTL prof. dr Tadeusz Milewski, przedstawiając w krótkim zagajeniu zadania afrykanistyki polskiej.

Pierwszy referat naukowy pt. *Etiopska medycyna ludowa* wygłosił prof. dr Stefan Strelcyn. Omówił on zarówno treść etiopskich rękopisów medycznych z XVII i XVIII w. jak też przedstawił wyniki badań terenowych. Ludowa medycyna etiopska jest w zakresie swych założeń teoretycznych odgałęzieniem tradycji greckich a następnie arabskich, w zakresie jednak konkretnych metod leczenia wykazuje ona dużą pomysłowość i oryginalność. Prof. Strelcyn przygotowuje obecnie wydanie filologiczne kilku etiopskich rękopisów medycznych.

Po wygłoszeniu referatu prof. Strelcyn objął przewodnictwo obrad i udzielił głosu dr Januszowi Kamockiemu, który omówił stan zbiorów afrykanistycznych w Polsce. Najbogatszym pod tym względem jest Muzeum Narodowe w Warszawie (około 6000 eksponatów), Muzeum Etnograficzne w Krakowie (około 1250 eksponatów w tym kolekcje Rogozińskiego z lat osiemdziesiątych XIX w.), Muzeum w Szczecinie, do którego obecnie napływają eksponaty z Ghany, i Muzeum w Bochni. Palącą potrzebą jest udostępnienie tych zbiorów publiczności przez organizowanie wystaw oraz wydawanie katalogów, artykułów informacyjnych itd. O godz. 13 obrady zawieszono i członkowie Seminarium udali się do Muzeum Etnograficznego, Plac Wolnica 1, gdzie w jednej z sal 7-ego piętra zorganizowano Wystawę zbiorów afrykanistycznych. Otwarcia jej dokonał Dyrektor Muzeum prof. dr Tadeusz Seweryn, a po Wystawie oprowadził gości dr Janusz Kamocki, zwracając ich uwagę na piękną broń i fetysze z Kamerunu oraz na instrumenty muzyczne plemion murzyńskich.

O godz. 17 wznowiono brady w Collegium Paderevianum. Doc. dr Szymon Chodaś wygłosił referat pt. *Świątynie Ghany*, w którym omówił wyniki własnych badań w tym kraju. Referent przedstawił funkcję społeczną świątyń wynikającą ze światopoglądu miejscowej ludności murzyńskiej. Ich walkę z czarną magią i z przestępczością.

Następny referat prof. dr Tadeusza Milewskiego pt. *Problem klasyfikacji języków Afryki* przedstawił ewolucję poglądów w tej dziedzinie od D. Westermanna (1940) do J. H. Greenberga (1963). W wyniku rozwoju badań naukowych ustaliła się koncepcja czterech rodzin językowych Afryki: 1. *khoisan* na samym południu, obejmująca dialekty Hotentotów i Buszmenów; 2. *bantuoidalna* (u Greenberga kongo-kordofańska) w basenie Kongo, Nigru i w Kordofanie, 3. *nilo-saharska* (między Nilem a jeziorem Czad), 4. *semito-chamicka* (u Greenberga afroazjatycka) w Afryce Północnej, która obejmuje 5 podrodzin: hausa-musgu (między Nigrem a jeziorem Czad), berberyjską, kuszycką, wymarłą dziś egipską i semicką.

Referat prof. dr Romana Stopy pt. *Pokrewieństwo genealogiczne podstawowych czterech grup językowych Afryki* szedł dalej od poprzedniego. Bronił on tezy, że cztery wyróżnione w referacie prof. Milewskiego rodziny językowe są sobie pokrewne i że tworzą w gruncie rzeczy jedną ogólnoafrykańską rodzinę językową,

której najbardziej archaicznymi przedstawicielami są dialekty khoisan używane przez Hotentotów i Buszmenów.

W niedzielę 9 maja obrady wznowiono o godz. 10. Doc. dr Andrzej Wali-gó r s k i wygłosił pierwszy referat pt. *Dawność a współczesność Afryki*, w którym naszkicował rozwój metod badań etnograficznych od drugiej połowy XIX w. po dziś dzień. Specjalną uwagę poświęcił referent szkole B. Malinowskiego i historii badań etnograficznych w Afryce.

Następny referat prof. dr Tadeusza Lewickiego pt. *Górnictwo i metalurgia w Afryce średniowiecznej* dał niezmiernie barwny obraz życia gospodarczego Afryki w okresie między VIII a XIX w.n.e. Podstawą wywodów referenta były informacje zawarte w dziełach średniowiecznych geografów arabskich. Prof. Lewicki stwierdził że wiele ludów murzyńskich Afryki dokonało około początku n.e. skoku od neolitu bezpośrednio do epoki żelaza z zupełnym prawie pominięciem epoki miedzi i brązu.

Ostatni referat wygłosił mgr Krzysztof Makulski pt. *Kwestia posiadania ziemi w Afryce Północnej*. Referent podkreślił ciągle wahanie między kolektywną a indywidualną formą posiadania ziemi i przedstawił stanowisko, jakie zajmowały w tej sprawie kolejno plemiona berberyjskie, zdobywcy arabscy i francuskie władze kolonialne.

Obrady zamknął prof. Strelcyn podkreślając w podsumowaniu, że znaczenie Seminarium polegało przede wszystkim na tym, że przedstawiciele polskiej afrykanistyki mogli się na nim po raz pierwszy spotkać i poznać*. Dalsze podobne zebrania są konieczne dla pomyślnego rozwoju badań.

Po każdym referacie rozwijała się ożywiona dyskusja, która specjalnie owocną była po referatach prof. Strelcyna, Doc. Chodaka i Doc. Waligó r s k i e g o.

Na każdym z trzech zebrań Seminarium frekwencja dochodziła do 50 osób.

Tadeusz Milewski

ETNOGRAFICZNE SEMINARIUM AMERYKANISTYCZNE W POZNANIU

Seminarium Amerykanistyczne, które obradowało w dniach od 2 do 4 maja 1965 roku w Poznaniu, określić można jako najliczniejsze w historii etnografii polskiej i wzorowo przygotowane zgromadzenie etnografów i przedstawicieli nauk pokrewnych poświęcone w całości problematyce pozaeuropejskiej. Organizatorami imprezy były: Zakład Etnografii Powszechnej Katedry Etnografii Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu oraz Oddział Poznański PTL a jej inicjatorem doc. dr Maria Frankowska, kierownik Zakładu i wiceprezes Zarządu Głównego PTL.

Seminarium okazało się przedsięwzięciem potrzebnym nie tylko stosunkowo wąskiej grupie amerykańistów, ale również przedstawicielom innych specjalności etnograficznych i naukowcom współpracującym z etnografią. Fakt, że uczestnicy Seminarium w całym szeregu wystąpień, zarówno naukowych jak i natury organizacyjnej, wykroczyli poza ramy amerykańistyki i poruszyli zagadnienia interesujące szersze grono etnografów, podnosi rangę imprezy. Dobitym świadectwem szerokiego zainteresowania obradami była przede wszystkim przekraczająca setkę liczba uczestników spotkania. W Seminarium wzięli udział przybyli spoza Pozna-

* Pierwsze seminarium afrykanistyczne odbyło się w PTL we Wrocławiu w 1957 r. Wzięli w nim udział m. inn. prof. J. Czekanowski, J. Gajek, T. Milewski, R. Stopa, A. Waligó r s k i i inni. (Przyp. Red.).

nia: prof. dr W. Hensel, dyrektor Instytutu Historii Kultury Materialnej PAN, prof. dr B. Olszewicz, prezes Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, kierownik Katedry Etnografii Uniwersytetu Warszawskiego i kierownik Zakładu Etnografii Powszechnej IHKM PAN prof. dr W. Dynowski, kierownik Katedry Etnografii Uniwersytetu Łódzkiego prof. dr K. Zawistowicz-Adamska, kierownik Katedry Etnografii Uniwersytetu Toruńskiego doc. dr J. Klimaszewska, dyrektor Muzeum Etnograficznego w Toruniu prof. dr M. Znamierowska-Prüfferowa, kierownik Zakładu Etnografii Powszechnej Katedry Etnografii Uniwersytetu Wrocławskiego doc. dr A. Godlewski, pracownicy naukowcy uniwersyteckich katedr etnografii, etnograficznych placówek PAN, etnografowie zatrudnieni w muzeach oraz przedstawiciele studenckich kół naukowych z Warszawy, Krakowa, Łodzi, Wrocławia, Lublina i Szczecina.

Otwarcia Seminarium dokonała doc. dr M. Frankowska, podkreślając znaczenie tego typu specjalistycznych spotkań dla rozwoju badań naukowych. Uczestników obrad powitali: rektor prof. dr G. Labuda w imieniu Uniwersytetu A. Mickiewicza w Poznaniu oraz prof. dr J. Burszta w imieniu Katedry Etnografii UAM i poznańskiego ośrodka etnograficznego.

Inauguracyjny referat *Pochodzenie ludności Ameryki przedkolumbijskiej w odbiciu językowym* wygłosił prof. dr T. Milewski. W pierwszym dniu obrad referaty wygłosili również: doc. dr M. Frankowska — *Zróżnicowanie kulturowe ludów kopieniacych Ameryki. Próba interpretacji*, mgr L. Krzyżaniak (Poznań) — *Z zagadnień rozwoju miast Doliny Meksyku w okresie przedkolumbijskim* oraz mgr B. Kohutnicka (Warszawa) — *Proces kształtowania się ekonomicznych podstaw kultury Indian Prerii*.

W drugim dniu Seminarium, w odróżnieniu od pierwszego, w którym dominowała problematyka historyczna, zajęto się zagadnieniami bliższymi współczesności. Referaty wygłosili: mgr K. Małkowska (Warszawa) — *Problem akulturacji w etnografii amerykańskiej*, mgr B. Kohutnicki (Warszawa) — *Proces akulturacji u Indian Pueblo* i dr A. Lewicka (Kraków) — *Przeobrażenia kulturowe Indian Amazonii Peruwiańskiej pod wpływem kontaktów europejskich*.

Ostatni dzień obrad zajęły wystąpienia: A. Posern-Zielińskiego (Poznań) — *Problem powiązań Ameryki przedkolumbijskiej z Oceanią* oraz M. Skazińskiej (Poznań) *Widowiska obrzędowe Indian Zuni i ich związki z gospodarką i ustrojem społecznym*.

Brak miejsca nie pozwala, przy dużej ilości wystąpień i ich tematycznej różnorodności, na skrótowe chociażby omówienie treści poszczególnych referatów, przeznaczonych zresztą do druku¹. O naukowej doniosłości wygłoszonych na Seminarium referatów mogą świadczyć ożywione dyskusje, toczone od pierwszego dnia obrad.

Referat wybitnego językoznawcy prof. dr T. Milewskiego stał się punktem wyjścia wymiany poglądów na temat kontaktów Ameryki przedkolumbijskiej z Oceanią oraz Azją południowo-wschodnią. Mówcy: prof. B. Olszewicz, prof. dr W. Dynowski, doc. dr A. Godlewski, doc. dr M. Frankowska i A. Posern-Zieliński podkreślali złożoność problemu kontaktów ludności Ameryki z innymi kontynentami, problemu niesłychanie kontrowersyjnego w nauce światowej. Większość dyskutantów stała na stanowisku możliwości obustronnych kontaktów amerykańsko-polinezyjskich oraz kontaktów między Azją południowo-wschodnią i Ameryką, przy czym te ostatnie, co podkreśliła w obszernym wystąpieniu doc. dr M. Fran-

¹ Większość referatów opublikowano w „Etnografii Polskiej” t. X.

kowska, nie noszą znamion powiązań stałych czy długotrwałych. Cennym uzupełnieniem dyskusji z pierwszego dnia obrad stał się referat A. Posern-Zieliński i interesujące wystąpienie dr T. Marszewskiego, operującego materiałami etnobotanicznymi.

Referatom L. Krzyżaniaka i B. Kohutnickiej, wygłoszonym po południu pierwszego dnia obrad, towarzyszyła dyskusja koncentrująca się przede wszystkim wokół zagadnienia genezy i rozwoju miast mezoamerykańskich oraz przeobrażeń kulturowych w wyniku wniesienia do zespołu kulturowego ważnych nowych elementów. Ostatnie zagadnienie zostało podjęte przez dyskutantów: doc. dr J. Klimaszewską, mgr K. Makulskiego (Warszawa) i dr J. Kamockiego (Kraków), w związku z referatem mgr B. Kohutnickiej, która zakwestionowała koncepcję, jakoby przyjęcie konia wpłynęło w sposób decydujący na typ gospodarki i podstawowe cechy kultury Indian Prerii. W dyskusji nad genezą miast środkowoamerykańskich zaprezentowano dwa stanowiska: prof. T. Milewski wypowiedział się za koncepcją, która wśród czynników miastotwórczych oddaje prymat funkcjom kulturowym, natomiast doc. dr M. Frankowska skłonna była traktować proces powstawania miast jako podporządkowany oddziaływaniu całego zespołu czynników a wśród nich przede wszystkim ekonomicznym i administracyjnym.

Dyskusja w drugim dniu obrad toczyła się przede wszystkim wokół możliwości stosowania w etnografii polskiej terminu *akulturacja* jako synonimu przemian czy przeobrażeń kulturowych. Większość mówców: dr H. Przesławska (Poznań), prof. dr T. Milewski, prof. dr J. Burszta, dr J. Kamocki (Kraków), dr Z. Jasiowicz (Poznań), poprzez krytykę semantyczną i zwrócenie uwagi na związek terminu z metodologią amerykańskich badań akulturacyjnych, wypowiedziała się przeciwko włączeniu *akulturacji* do zasobu terminologicznego etnografii polskiej, rezerwując go dla prac informujących o badaniach etnograficznych w krajach, gdzie termin ten został przyjęty. Dyskusji tej, wbrew pozorom, nie należy traktować jako wyłącznie terminologicznej. Jej wartość polega na podkreśleniu istotnych związków terminologii z metodologią badań i zwrócenie uwagi na potrzebę krytycznego jedynie przejmowania przez naukę polską terminów wytworzonych w ośrodkach zapołoskich.

Godnym odnotowania uzupełnieniem Seminarium była „Wystawa sztuki Starożytnego Meksyku” przygotowana przez Oddział Kultury i Sztuki Ludowej Muzeum Narodowego w Poznaniu z inicjatywy i przy współpracy Zakładu Etnografii Powstającej UAM. Otwarcia wystawy, której scenariusz przygotowała doc. dr M. Frankowska a funkcję komisarza pełnił mgr S. Błaszczak, dokonano w przerwie pierwszego dnia obrad. Wystawa doczekała się katalogu, który niestety ukazał się z pewnym opóźnieniem i nie został rozprowadzony wśród uczestników spotkania².

Seminarium Amerykanistyczne w Poznaniu stało się okazją dla przedyskutowania spraw organizacyjnych związanych z działalnością etnografów w ramach PTL. Zebranie organizacyjne w dniu 3 IV 1965 r., w którym uczestniczył prof. B. Olszewicz — prezes Zarządu Głównego PTL oraz kilkudziesięciu członków PTL z Zarządów Oddziałów PTL w Krakowie, Poznaniu, Toruniu, Warszawie i Wrocławiu, otworzyła doc. dr M. Frankowska przedstawiając sytuację w polskiej amerykanistyce i wysuwając postulat utworzenia sekcji amerykanistycznej przy PTL. Liczni dyskutanci: doc. dr J. Klimaszewska, prof. dr B. Olszewicz, prof. dr T. Milewski, mgr S. Błaszczak (Poznań), prof. dr M. Znamierowska-Prüfferowa, mgr K. Makulski (Warszawa) i doc. dr A. Godlewski poparli projekt przedstawiony

² M. Frankowska, *Wystawa sztuki Starożytnego Meksyku*, Poznań 1965, ss. 18.

przez doc. dr M. Frankowską, poszerzając go poprzez wysunięcie koncepcji innych sekcji określonych terytorialnie czy tematycznie, zlokalizowanych w poszczególnych ośrodkach posiadających kadrę specjalistów, o własnym zarządzie i regulaminie. Wniosek do Zarządu Głównego PTL o utworzenie w Poznaniu sekcji amerykańskiej pod przewodnictwem doc. dr M. Frankowskiej sformułował prof. dr T. Milewski.

Seminarium w Poznaniu poprzedzone było obradami amerykańistów w Krakowie w listopadzie 1963 roku i przez organizatorów oznaczone zostało cyfrą porządkową II. Nie ulega wątpliwości, że dla dalszego rozwoju polskiej amerykanistyki korzystna byłaby kontynuacja tego rodzaju spotkań. Jednocześnie można żywić nadzieję, że instytucja Seminariów Amerykanistycznych dostarczy zachęty i posłuży za wzór etnografom specjalizującym się w problematyce innych kontynentów.

Zbigniew Jasiewicz

WYCIĄG Z PROTOKÓŁU

XXXIX Walnego Zgromadzenia członków Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, odbytego w dniach 21—22 listopada 1964 r. we Wrocławiu

21 listopada 1964 r. dr Wł. Świrski, prezes Oddziału Wrocławskiego, dokonał otwarcia XXXIX Walnego Zgromadzenia, oraz powierzył przewodniczenie prezesowi PTL prof. dr B. Olszewiczowi.

Przewodniczący przedstawił następujący porządek dzienny: 1. Uczczenie pamięci zmarłych w ostatnim roku członków PTL; 2. Odczytanie i przyjęcie protokołu z poprzedniego, XXXVIII Walnego Zgromadzenia w Opolu; 3. Wybór komisji: mandatowej, matki, skrutacyjnej i wnioskowej; 4. Sprawozdanie Zarządu Głównego PTL za rok 1962/63 i za okres 3-letniej kadencji (1961—1964); 5. Sprawozdanie i wnioski Głównej Komisji Rewizyjnej; 6. Sprawozdania Oddziałów PTL; 7. Dyskusja; 8. Zatwierdzenie bilansów, sprawozdań i wniosków GKR oraz udzielenie absolutorium ustępującemu Zarządowi Gł. PTL; 9. Uchwalenie planu pracy i budżetu na rok 1965; 10. Uchwalenie wniosków przedłożonych przez komisję wnioskową, w tym uchwalenie zmian statutu PTL; 11. Przyjęcie regulaminu wyborów; 12. Wybory członków Zarządu Gł. PTL, Głównej Komisji Rewizyjnej PTL, Sądu Koleżeńskiego PTL na okres następnych 3 lat (1964—1967).

Ad. 1. Prof. M. Prüfferowa przedstawiła straty wskutek śmierci członków w szeregach PTL: prof. dr J. St. Bystronia, prof. dr K. Korány'ego, prof. T. Zyglera, mgr M. Wojeńskiej, dr T. Delimata, prof. B. Standery, których pamięć członkowie uczcili chwilą milczenia.

Ad. 2. Z kolei mgr P. Kaleciak odczytał protokół z XXXVIII W. Z. w Opolu. W dyskusji nad protokołem dr L. Malicki wypowiedział się, że jest on zbyt szczegółowy. Przeciwnie stanowisko zajął mgr P. Dekowski, argumentując, że protokół powinien być wyczerpujący, by uczestnikom przypomnieć problematykę, a nieobecnym na poprzednim. W. Z. dać pojęcie o jego przebiegu. W głosowaniu protokół przyjęto przez aklamację.

Ad. 3. Następnie w głosowaniu jawnym wybrano następujące komisje: a) komisję mandatową w składzie: A. Kowalska-Lewicka, B. Jaworska M. Tarko i A. Kuczyński; b) komisję matkę: W. Antoniewicz, K. Zawistowicz-Adamska, M. Znamierowska-Prüfferowa, Fr. Wokroj, A. Oleszczuk, Fr. Klonowski, W. Sobisiak, St. Błaszczyk, Wł. Jeż-Jarecki; c) komisję skrutacyjną: K. Antoniewicz, J. Jastrzębski, H. Romańska, M. Paradowska; d) komisję wnioskową: K. Wolski, F. Olesiejuk, K. Makulski i J. Pieprzyk. Wyborów komisji dokonano jednomyślnie.

Ad. 4. Sprawozdania z poszczególnych dziedzin działalności PTI przedłożyli prezes prof. dr B. Olszewicz, sekretarz generalny — doc. dr A. L. Godlewski, redaktor „Ludu” — prof. dr J. Gajek, redaktor DWOK — prof. dr J. Burszta, redaktor „Literatury Ludowej” — dr St. Świrko. Z kolei złożył sprawozdanie z-ca skarbnika — doc. dr T. Wróblewski.

Ad. 5. Sprawozdanie Głównej Komisji Rewizyjnej odczytał jej przewodniczący dr St. Badoń.

Ad. 6. Sprawozdania Oddziałów zostały przedłożone na piśmie, ponieważ pełne ich odczytanie zajęłoby zbyt dużo czasu, ograniczono przemówienia do 5-ciu minut.

Ad. 7. Po przerwie obiadowej odbyła się dyskusja nad sprawozdaniami. W obradach popołudniowych przewodniczyła prof. dr M. Znamierowska-Prüfferowa, vice-prezes PTL.

Prof. dr W. Antoniewicz zwrócił uwagę na fakt, że niektóre Oddziały prowadzą samodzielną wymianę wydawnictw (także z zagranicy) i stwierdził że wymiana taka winna być rejestrowana centralnie, gdyż przedmiot jej stanowi własność całego Towarzystwa i całe Towarzystwo winno korzystać z rezultatów tej akcji.

Mgr P. Dekowski prosi o szybszą informację o nowych wydawnictwach PTL, gdyż zdarza się, że niektóre pozycje zostają rozdysponowane szybciej niż dociera informacja o ich pojawieniu się, wskutek czego nie można mieć kompletów wydawnictw PTL w Muzeum. Prof. K. Zawistowicz-Adamska krytykuje przerwanie pożytecznego zwyczaju, który istniał długo w tradycji PTL, że wszystkie Oddziały Towarzystwa otrzymywały po 1 egzemplarzu każdej pozycji wydawniczej do swoich bibliotek. Była to i informacja bibliograficzna dla członków, którzy mogli zapoznać się z nowym tytułem i na czas zamówić go dla siebie, była też najpożyteczniejszą społeczną formą magazynowania rezerw, gdyż biblioteki Oddziałów stanowią własność Towarzystwa, a książka stawała się dostępną nawet i dla tych członków PTL którzy nie mogli sobie pozwolić na jej zakup. Tę tradycję należy odnowić.

Mgr A. Nienartowicz główny księgowy PTL przypomina, że w tym roku tradycję tę wznowiono i prócz dzieł Kolberga, wysyłano do Oddziałów wszystkie pozycje, które się ukazały. Jeśli Walne Zgromadzenie uchwali, administracja PTL będzie wysyłać i dzieła O. Kolberga. Obecnie wniosek z redakcji DWOK, uchwalony na ostatnim posiedzeniu Zarządu Głównego, zostanie wysłany do zatwierdzenia Wydziału I PAN i Departamentowi Wydawnictw Ministerstwa Kultury i Sztuki. Co do brakujących pozycji z okresu przerwy w wysyłaniu wydawnictw do bibliotek Oddziałów, to mogą one otrzymać uzupełnienie, jeśli nadeślą pisemne zamówienia wg katalogów na te pozycje, których brak.

Dr S. Świrko wyraził niepokój, czy wobec obniżki subwencji przez Polską Akademię Nauk nie zostanie zagrożone istnienie „Literatury Ludowej”. Mgr B. Gawin wskazuje na możliwość otrzymywania subwencji regionalnych. Z Wydziałów Kultury na zeszyty, dotyczące konkretnych regionów, nadto widzi możliwości w wewnętrznych przesunięciach w toku realizacji subwencji, na które Akademia przy odpowiednim uzasadnieniu na pewno wyrazi zgodę.

Dr O. Gajkova zwraca uwagę na nikłą stosunkowo ilość egzemplarzy O. Kolberga, wysyłanych za granicę. Przy podniesieniu nakładu następnych pozycji Kolbergowskich do 6000 egzemplarzy — „Ars Polona” powinna rozprowadzić przynajmniej dwukrotną ilość wysyłanych dotąd egzemplarzy.

Prof. B. Olszewicz porusza sprawę centralnej biblioteki PTL we Wrocławiu. Zawiera ona 50 000 tomów, a zatrudnia tylko 1 osobę. Brak etatów potrzebnych dla bibliotekarzy i funduszy na dalsze kompletowanie nowych pozycji bibliograficz-

nych. Wiadomo zaś, że jest to biblioteka o znaczeniu ogólnokrajowym. Nowy Zarząd musi tę sprawę przedstawić Wydziałowi Bibliotek PAN.

Prof. Gajek popiera wypowiedź prezesa Towarzystwa i stwierdza, że Biblioteka PTL jest jedyną, tak bogatą biblioteką etnograficzną w środkowej Europie.

Dr Świrko odpowiada na zarzut nierytmiczności ukazywania się „Literatury Ludowej” i broni tytułu przed zamianą go w półrocznik. Częstszy periodyk jest dla redakcji wygodniejszy, gdyż każdy zeszyt może być poświęcony innemu regionowi.

B. Gawin podkreśla wagę rytmicznego ukazywania się „Literatury Ludowej”, uważa jednak, że nie należy dopuszczać do tego, by stała się tylko wydawnictwem seryjnym, a nie czasopismem.

Ad. 8. Prezes prof. B. Olszewicz stawia pod głosowanie zatwierdzenie bilansu, przedstawionego przez gł. księgowego mgra A. Nienartowicza. Wniosek przegłosowano jednomyślnie.

Następnie poddaje pod głosowanie przyjęcie sprawozdań Zarządu Gł. GKR i Oddziałów. Wszystkie przegłosowano jednomyślnie. Z kolei poddaje pod głosowanie wniosek GKR o udzielenie absolutorium ustępującemu Zarządowi Gł. Wniosek przegłosowano jednomyślnie, gdyż prócz zainteresowanych, a więc członków Zarządu Gł. wstrzymał się od głosowania tylko jeden członek, a przeciw udzieleniu absolutorium nie głosował nikt. Głosowanie poparto oklaskami.

Ad. 9. W związku z brakiem pewności o ile PAN sfinansuje działalność PTL przy zmniejszających się z roku na rok dotacjach dla towarzystwa uznano, że Walnemu Zgromadzeniu brak podstaw i realnych danych konkretnych do uchwalenia budżetu na rok 1965. Troskę o budżet 1965 r. i wykonanie planów złożono na barki nowego Zarządu Gł. Odstąpienie od analizy i dzielenia tego, co nieokreślone i niepewne przegłosowano jednomyślnie, a pozostawienie tych problemów Zarządowi Gł. poparto po głosowaniu przez aklamację.

Ad. 10. Komisja wnioskowa stwierdziła, że na Walne Zgromadzenie w sprawie zmiany statutu wpłynęły trzy wnioski. Pierwszy, zasadniczy wpłynął od Zarządu Gł. i został przedstawiony na piśmie wszystkim Oddziałom do wcześniejszego przedyskutowania. Drugi, z Oddziału Poznańskiego, proponuje zmianę w punkcie, który mówi, kto przewodniczy Walnemu Zgromadzeniu i sugeruje, by Walnemu Zgromadzeniu przewodniczyła osoba wybrana przez W. Z., a nie jak dotąd prezes lub jego zastępcy. Trzeci wniosek, Oddziału Toruńskiego proponuje odbywanie Walnych Zgromadzeń przez delegatów. Ponieważ wniosek ten pociąga za sobą zbyt dalekie zmiany w statucie i to w wielu punktach i ponieważ nie był dyskutowany przedtem w Oddziałach, a wprowadzenie go w życie wymagałoby zapewnienia źródeł dla opłacenia delegatów, którzy musieliby otrzymać zwrot kosztów podróży, komisja wnioskowa proponuje wniosek Torunia pozostawić do rozważenia nowemu Zarządowi Gł., a uchwalić obecnie statut według projektu rozesłanego przez Zarząd Gł., z uwzględnieniem poprawki, zgłoszonej przez Oddział Poznański.

Prof. Fr. Wokroj proponuje nadto, by ze względu na większą jasność zdania drugiego z § 47 na stronie 13 starego statutu w drugim wierszu od góry między słowa „członków Oddziału” wstawić słowo „Zarządu”, gdyż chodzi tam o członków Zarządu Oddziału.

Ponieważ Walne Zgromadzenie zbliżyło się do tak ważnych decyzji jak zmiana statutu i wybory władz naczelnych Towarzystwa, komisja mandatowa przedstawiła wyniki swoich badań nad prawomocnością tegoż Zgromadzenia. Na 142 zgłoszonych na Walne Zgromadzenie przybyło 98 osób uprawnionych do głosowania.

Wobec tego W. Z. może władnie podejmować wszystkie uchwały do zmiany statutu włącznie.

Prof. Prüfferowa poddała pod głosowanie wnioski komisji wnioskowej, dotyczące zmiany statutu wraz z poprawką uzupełniającą zgłoszoną przez prof. Wokroja. Wnioski przegłosowano jednomyślnie.

Ad. 11. Regulamin wyborczy przyjęto jednomyślnie.

Ad. 12. Komisja skrutacyjna rozdała po trzy karty do głosowania z nazwiskami osób, proponowanych przez komisję matkę do Zarządu Głównego GKR i Sądu Koleżeńskiego, na tablicy zaś wypisano nazwiska osób, których kandydaturę wysunięto z sali obrad. Głosujący mieli możność skreślania nazwisk i dopisywania w ich miejsce innych.

Po obliczeniu głosów przez komisję skrutacyjną okazało się, że w głosowaniu wzięło udział 96 osób z uprawnionych 98. Dwie osoby opuściły salę przed głosowaniem. Ważnych głosów oddano 96.

Na członków Zarządu Głównego zostali wybrani: Olszewicz, Pietkiewicz, Klonowski, Jaworska, Zawistowicz-Adamska, Kowalska-Lewicka, Bąk, Burszta, Suboczowa, Dubiel, Krzyżanowski, Frankowska, Kaleciak, Polakiewicz, Lechowa, Kuźniewski, Kutrzeba-Pojnarowa, Petera i Sobisiak. Na zastępców członków Zarządu Gł. wybrani zostali: Staszczak, Gajek i Godlewski.

W skład GKR weszli: Błaszczyk, Malicki, Jarecki, Świrko, Dobrowolska.

Do Sądu Koleżeńskiego zostali wybrani: Antoniewicz, Kleczkowska, Dekowski, Wokroj i Doroszewski.

Dokumenty, dotyczące głosowania, zostały przez komisję skrutacyjną zabezpieczone i oddane do przechowania. W czasie pracy komisji skrutacyjnej nad obliczaniem głosów uczestnicy Walnego Zgromadzenia prowadzili w dalszym ciągu dyskusję nad sprawami interesującymi poszczególne Oddziały i całe Towarzystwo.

Przedyskutowano wniosek mgra A. Nienartowicza, by do bibliotek Oddziałów dostarczyć po 1 komplecie dzieł Oskara Kolberga. Po dłuższej dyskusji wniosek popierali prof. prof. Zawistowicz-Adamska, Prüfferowa Wokroj, Lewicka i Kaleciak, a przeciw wnioskowi występował doc. Wróblewski i prof. Gajek. W wyniku dyskusji uchwalono przyniatającą większością głosów wniosek gł. księgowego nadając uchwałę następujące brzmienie: Walne Zgromadzenie uchwała, że przyszły Zarząd zrealizuje postulaty, by wszystkie Oddziały PTL posiadały w swych bibliotekach po jednym komplecie Dzieł Wszystkich Oskara Kolberga. Przeciw tej uchwałie głosował 1 członek, a od głosu wstrzymały się 4 osoby.

Co do przyszłego Walnego Zgromadzenia w Przemyślu postulowano by odbyło się ono około połowy września. Z Jasiewicz przypomniał swój dawny wniosek, by na przyszłość podawać wcześniej tematykę referatów zjazdowych i skróty lub tezy.

Po zgłoszeniu przez komisję skrutacyjną wyników wyborów przewodnicząca prof. M. Prüfferowa ogłosiła apel do osób wybranych do nowych władz Towarzystwa, by jeszcze tego dnia, lub najpóźniej drugiego dnia Walnego Zgromadzenia odbyli swe pierwsze posiedzenia, celem ukonstytuowania wybranych organów. PTL znajduje się w trudnej sytuacji finansowej i nie może sobie pozwolić na ponowne opłacenie kosztów podróży na osobne zebrania konstytucyjne i dlatego musi być do tego wykorzystany ich pobyt na Walnym Zgromadzeniu. Z tych względów zebranie konstytucyjne musi się odbyć najdalej drugiego dnia W. Z., gdyż nowy skład władz Towarzystwa należy do 14 dni przedstawić władzom administracyjnym.

Tym komunikatem i podziękowaniem za uczestnictwo prof. M. Prüfferowa zamknęła pierwszy dzień obrad Walnego Zgromadzenia.

Bilans Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego na dzień 31. XII. 1964 r.

Aktywa

Pasywa

Lp.	Treść	Sumy jednostk.	Sumy zbiorcze	Lp.	Treść	Sumy jednostk.	Sumy zbiorcze
1.	Banki — Zarządu Głównego	8 127,66		1.	Wierzyciele — Zarządu Głównego	38 360,76	
	— Oddziałów	50 713,58			— Komitetu Kolbergowskiego	<u>677 352,80</u>	715 713,56
	— Komitetu Kolbergowskiego	<u>1 725 208,56</u>	1 784 049,80	2.	Odbiorcy — Zarządu Głównego	<u>1 395,10</u>	
2.	Kasa — Zarządu Głównego	622,75			— Komitetu Kolbergowskiego	<u>550,40</u>	1 945,50
	— Oddziałów	7 632,89		3.	Rozrachunki publiczno-prawne		2 991,90
	— Komitetu Kolbergowskiego	<u>873,90</u>	9 129,54	4.	Sumy do rozliczenia i inne		47 332,50
3.	Koszty niewyodrębnionej działalności gospodarczej (wydawniczej w toku produkcji)			5.	Zużycie przedmiotów nietrwałych		117 462,36
	— Zarządu Głównego	296 401,33		6.	Odchylenia od cen ewidencyjnych wyrobów		112 709,77
	— Komitetu Kolbergowskiego	<u>359 374,51</u>	655 775,84	7.	Fundusz środków podstawowych		1 416 418,02
4.	Dłużnicy — Zarządu Głównego	20 535,41		8.	Fundusz środków obrotowych		7 016 629,12
	— Komitetu Kolbergowskiego	<u>346 029,20</u>	366 564,61	9.	Zyski niewyodrębnionej działalności gospodarczej		4 668,32
5.	Inne rozrachunki — Zarządu Głównego	22 197,88					
	— Komitetu Kolbergowskiego	<u>34 872,60</u>	57 070,48				
6.	Materiały — w magazynie własnym	21,818,92					
	— w przerobie	<u>128 418,58</u>	150 237,50				
7.	Przedmioty nietrwałe w użytkowaniu		117 462,36				
8.	Wyroby (wydawnictwa)		4 671 124,85				
9.	Środki podstawowe — Zarządu Głównego	1 380 752,57					
	— Komitetu Kolbergowskiego	<u>35 665,45</u>	1 416 418,02				
10.	Straty niewyodrębnionej działalności gospodarczej		208 038,05				
	Suma bilansowa		9 435 871,05		Suma bilansowa		9 435,871,05

Główny Księgowy
mgr Antoni Nienartowicz

Skarbnik
Prof. dr Stanisław Bąk

Rachunek wyników za 1964 r.

Dochody

Wydatki

Lp.	T r e ś ć	Suma zł.	Lp.	T r e ś ć	Suma zł.
1.	Dochody z działalności statutowej	12 823,—	1.	Koszty działalności statutowej	363 789,27
2.	Dochody z produkcji niewyodrębnionej sprzedaż wydawnictw) — — Zarządu Głównego — Komitetu Kolbergowskiego	370 302,59 1 103 082,40	2.	Koszty działalności niewyodrębnionej (wydawniczej) — Zarządu Głównego — Komitetu Kolbergowskiego	697 569,15 1.245 665,37
3.	Dotacje PAN — dla Zarządu Głównego	515 000,—	3.	Koszty akcji i zadań zleconych	230 666,43
4.	Dochody do rozliczenia	237 359,25	4.	Koszty wymiany i straty niewyodrębnio- nej działalności gospodarczej	72 946,45
5.	Dochody inne	7 003,44			
6.	Zmniejszenie środków finansowych	370 065,99			
	Suma bilansowa	2 615 636,67		Razem wydatki	2 615 636,67

Wrocław, dnia 14, września 1966 r.

Główny Księgowy
mgr Antoni Nienartowicz

Skarbnik
Prof. dr Stanisław Bąk

Sesja naukowa

Na drugi dzień tj. 22. XI. odbyła się część naukowa oraz zwiedzanie wystawy fotograficznej i wystawy Polskiego Atlasu Etnograficznego.

Na posiedzeniu naukowym wygłoszono następujące wykłady i referaty (większość ukaże się w druku): prof. dr T. Milewski — *Wyprawy kupców azteckich na przełomie XV i XVI w.*; prof. dr T. Lewicki — *Kilka uwag o ustrojach średniowiecznych państw Afryki Czarnej*; mgr K. Makulski — *Węzłowe problemy historii etnicznej centralnej Sahary*; mgr K. Świerczyńska — *Ob rzędy inicjacyjne jako miernik sprawności*; mgr J. Liszka, *Wyprawa S. Rogozińskiego do Afryki*; doc. dr A. L. Godlewski — *Różnice między człowiekiem pierwotnym a cywilizowanym w świetle własnych spostrzeżeń na wyspach Towarzystwa*; mgr Z. Kłodnicki — *Zagadnienie uwarstwienia etnograficznego Austro-nezji na tle środków komunikacyjnych służących do żeglugi*; mgr A. Kuczyński — *Polscy badacze ludów Syberii*.

Po każdym wykładzie i referacie odbywała się dyskusja.

W przerwie między wykładami powiadomiono zebranych o wyniku konstytucyjnego zebrania Zarządu. Wybrane Prezydium Zarządu Gł. powitano oklaskami. Zakomunikowano również wynik oceny wystawy konkursu fotograficznego, urządzanego z okazji XXXIX W. Z. PTL.

Apelem do wzmocnienia wysiłków dla dobra nauki polskiej prezes prof. B. Olszewicz zamknął obrady.

Protokółował mgr Piotr Kaleciak

WYCIĄG Z PROTOKÓŁU

z XL Walnego Zgromadzenia członków Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego, odbytego w dniach 24—26 września 1965 r. w Przemyśle

Zgodnie z uchwałą Zarządu Głównego z dnia 23. IX. 1965 r. — XL Walne Zgromadzenie członków PTL w Przemyśle otworzył prezes Oddziału przemysłowego — mgr Stefan Lew. Powitał on wszystkich uczestników i zaprosił do Prezydium przedstawicieli nauki i władz miejscowych. Prezydium zebrani powitali oklaskami. Mgr Stefan Lew przewodniczył na przedpołudniowych obradach. Przedstawił zebranym porządek obrad, po czym nastąpiło uczczenie pamięci zmarłych w ciągu ostatniego roku członków PTL; prof. dra Jana Czekanowskiego, zasłużonego członka honorowego, prof. dr Tadeusza Lehr-Splawińskiego i prof. Juliusza Zborowskiego.

Porządek obrad: 1. Przemówienia powitalne; 2. Uczczenie pamięci zmarłych w ciągu ostatniego roku członków PTL; 3. Odczytanie i przyjęcie protokołu z XXXIX Walnego Zgromadzenia PTL odbytego w 1964 r. we Wrocławiu; 4. Wybór Komisji Wnioskowej; 5. Sprawozdanie Zarządu Głównego PTL za rok 1964/65; 6. Sprawozdanie i wnioski Głównej Komisji Rewizyjnej; 7. Sprawozdania Oddziałów PTL; 8. Dyskusja; 9. Zatwierdzenie bilansu, sprawozdań i wniosków GKR; 10. Uchwalenie planu pracy i budżetu na rok 1966; 11. Uchwalenie wniosków przedłożonych przez Komisję Wnioskową.

Ad. 1. Przemówienie powitalne w imieniu gospodarzy wygłosił Sekretarz Prezydium MRN w Przemyśle — ob. dr S. Jabłoński.

Ad. 2. Przewodniczący przedstawił straty w szeregach członków PTL, spowodowane przez śmierć, a mianowicie: nestora PTL — prof. dra Jana Czekanowskiego, prof. Juliusza Zborowskiego i prof. dra Tadeusza Lehr-Splawińskiego.

Wspomnienie o Rektorze Czekanowskim, długoletnim prezese PTL i Jego Wielkich zasługach dla nauki polskiej i światowej wygłosił prof. dr Stanisław Bąk. Po skończeniu przemówienia prof. Bąka zebrani uczcili pamięć Rektora Jana Czekanowskiego chwilą milczenia.

Drugie wspomnienie poświęcił prof. dr St. Bąk pamięci zmarłego prof. dr. T. Lehr-Splawińskiego i jako uczeń Rektora T. Lehr-Splawińskiego scharakteryzował Jego wielki dorobek naukowy. Zebrani uczcili pamięć prof. dra T. Lehr-Splawińskiego chwilą milczenia.

Wspomnienie pośmiertne o prof. Juliuszu Zborowskim, honorowym członku PTL wygłosiła dr Anna Kowalska-Lewicka, po czym uczczono Jego pamięć chwilą milczenia.

Ad. 3. Przeczytany przez Kaleciaka protokół z XXXIX Walnego Zgromadzenia we Wrocławiu przyjęto bez zastrzeżeń i przegłosowano jednomyślnie.

Ad. 4. Walne Zgromadzenie w głosowaniu jawnym wybrało jednomyślnie Komisję Wnioskową w następującym składzie: doc. dr A. L. Godlewski, dr A. Lewicka, mgr A. Kunysz.

Ad. 5. Sprawozdanie Zarządu Głównego PTL za rok 1964/65 odczytała, z-ca sekretarza generalnego, mgr Maria Suboczowa. Sprawozdanie finansowe przedstawił skarbnik PTL — prof. dr Stanisław Bąk. Redakcja DWOK przedstawiła osobne sprawozdanie, które złożył Walnemu Zgromadzeniu Redaktor Naczelny, prof. dr Józef Burszta. Oddzielnie szczegółowe sprawozdanie przedstawił również w imieniu „Literatury Ludowej” — redaktor dr Stanisław Świrko.

Ad. 6. Sprawozdanie i wnioski Głównej Komisji Rewizyjnej PTL przeczytał przewodniczący komisji — dr Longin Malicki.

Ad. 7. Większość Oddziałów przysłała do Zarządu sprawozdania na piśmie. Zabrakło jedynie sprawozdań z Krosna, Limanowej i Sanoka. Ze względu na oszczędność czasu ustalono, by odtworzyć tylko najważniejsze i najbardziej dla danego Oddziału charakterystyczne punkty. Sprawozdania składali prezesi lub przedstawiciele poszczególnych Oddziałów.

Ad. 8. W dyskusji pierwszy zabrał głos prof. dr W. Hejnosz. Zwrócił on uwagę na sprawozdania Oddziałów. Podkreślił różnorodność poziomów i zakresów poszczególnych sprawozdań, co sprawia wrażenie, iż nie są one porównywalne. Postawił wniosek, by Zarząd Główny rozsyłał wcześniej do Oddziałów szablony sprawozdań. Okres sprawozdawczy powinien być ujednoczony, jak również jednolicie uporządkowana tematyka. Należałoby wrócić do wzorów sprawozdawczych.

Prof. dr B. Olszewicz, prezes PTL, porusza szereg problemów związanych z obecną i dalszą działalnością Towarzystwa, a nawet warunkujących jego dalszy pomyślny rozwój. PTL, podobnie zresztą jak wiele innych towarzystw, przeżywa dość poważne trudności finansowe, które trzeba przewartościować, by nie dopuścić do obniżenia działalności. Nie można liczyć tylko na dotacje PAN, trzeba wykorzystać wszelkie możliwości własne. Należą do nich: regularne wpłacanie składek członkowskich, dobra propaganda i sprzedaż wydawnictw PTL oraz zdobywanie subwencji władz regionalnych na wydawnictwa dotyczące danych regionów. Trzeba ożywić i wzbogacać działalność Oddziałów PTL. Nie można dopuścić do zagubienia się i likwidacji któregoś z istniejących Oddziałów. Trzeba ożywić i utrzymać również zapowiadający likwidację Oddział limanowski.

Zarządowi Głównemu leży na sercu sprawa kolportażu wydawnictw PTL przez Oddziały. Nie wszystkie Oddziały mają jednakowe możliwości, ale wiele Oddziałów nie wykorzystuje ich w pełni. Apelujemy do wszystkich członków o zwiększenie troski o sprzedaż wydawnictw PTL.

Zarząd podjął decyzję o przecenie starszych publikacji i pocztówek. Wydawnictwa te dla członków będą jeszcze tańsze, zważywszy dochodzącą zniżkę członkowską o 25%. Oddziały otrzymają zawiadomienie o dokonanej przecenie. Mimo tych trudności Zarząd nie ustaje w działalności wydawniczej. Na dzisiejsze Walne Zgromadzenie przywieźliśmy XLIX tom „Ludu” i *Etnografię Bułgarii* Chr. Warkarelskiego.

Zarząd rozważał możliwość trwalszego uczczenia pamięci profesora J. Czekańskiego i powziął decyzję zorganizowania osobnej sesji naukowej wspólnie z etnografami, antropologami i filologami. Dorobek sesji dostarczy materiału do wydania specjalnej księgi pamiątkowej.

Na zakończenie prezes PTL odpowiedział na apele niektórych Oddziałów o organizowanie dla członków wycieczek zagranicznych. Zarząd odnosi się do tego problemu pozytywnie i Prezydium przesonduje istniejące możliwości i powiadomi o wynikach Zarządy Oddziałów.

Dr S. Świrko nawiązując do podanych przez prezesa PTL wiadomości o przecenie publikacji PTL proponuje, by komunikat o tym opublikować w najbliższym numerze „Literatury Ludowej”.

Mgr B. Gawin zauważył, że niektóre Oddziały w swoich sprawozdaniach w ogóle nie poruszały sprawy kolportażu, mimo że jest to bardzo ważna część pracy popularyzatorskiej naszego Towarzystwa.

Mgr A. Kunysz proponuje, by z kolportażem wydawnictw dotrzeć do 250 muzeów na terenie kraju i do bibliotek poprzez Zarząd Muzeów w Ministerstwie Kultury i Sztuki. Podkreśla również duże znaczenie tzw. dotacji docelowych. WRN i PRN chętnie popierają wydawnictwa regionalne i dotyczące ich terenów. Podaje szereg przykładów.

Dr O. Gajkowa podkreśla rolę dobrej informacji bibliograficznej, podanej w prasie lub audycjach radiowych. Należy również publikować krótkie recenzje z naszych wydawnictw. Brak dobrej informacji bije w nas, gdyż potencjonalny odbiorca wydawnictw często o nich nie wie, lub nie może do nich dotrzeć.

Mgr A. Nienartowicz przedstawia starania Zarządu Głównego i administracji. Dotychczas prasa słabo reaguje na propozycje i zlecenia. Jedynie „Słowo” zamieściło przesłane informacje bibliograficzne. W dalszym ciągu dyskusji zajęto się szczególnie problemem kolportażu wydawnictw PTL. Prof. Olszewicz podkreślił wielką rolę krytyki naukowej i recenzji oraz palącą jej potrzebę. Mgr W. Jarecki proponuje zwrócić się do Kuratoriów Szkolnych o zakupy wydawnictw do bibliotek szkolnych. Dr L. Malicki zwrócił uwagę na nasilenie wydawnictwami regionalnymi danego regionu, którego te wydawnictwa dotyczą. Mgr A. Oleszczuk radził, by do popularyzacji wydawnictw PTL wciągać pokrewne organizacje regionalne i kulturalne jak PTTK, CPLiA, teatry amatorskie i inne.

Ad. 9. Sprawy bilansu przedstawił gł. księgowy PTL. Prof. W. Hejnosz postawił wniosek, by poddać pod głosowanie zatwierdzenie bilansu, uznanie sprawozdań Zarządu za wystarczające i uchwalenie wniosków, przedstawionych przez Gł. Komisję Rewizyjną. W głosowaniu jawnym przyjęto jednomyślnie sprawozdania Zarządu, zatwierdzono bilans i uchwalono wnioski G.K.R.

Ad. 10. Problemy planu pracy i budżetu na rok 1965/66 referował mgr A. Nienartowicz. Po wysłuchaniu wyjaśnień w głosowaniu jawnym uchwalono jednomyślnie wniosek, by działalność statutową starać się utrzymać na dotychczasowym poziomie, przy czym działalność wydawniczą z konieczności trzeba zmodyfikować zgodnie z możliwościami finansowymi i dotacjami Towarzystwa.

Ad. 11. Komisja wnioskowa przedstawiła wnioski, które po przedyskutowaniu poddano pod głosowanie.

1) Wniosek Oddziału Poznańskiego by XLI Walne Zgromadzenie było połączone z sesją naukową w Poznaniu w 1966 r. przyjęto przez aklamację.

2) Wniosek Oddziału Toruńskiego, by za przykładem inicjatywy Oddziału Warszawskiego poczynić starania o wycieczki zagraniczne, na zasadzie bezdewizowej wymiany między towarzystwami naukowymi przegłosowano i przyjęto jednomyślnie.

3) Wniosek prof. H. Hejnosza o ujednoczenie przez Zarząd Główny schematu sprawozdań Oddziałów przyjęto jednomyślnie.

4) Walne Zgromadzenie upoważnia Zarząd Główny do podjęcia starań o zorganizowanie sesji naukowej wspólnie z antropologami i filologami poświęconej dorobkowi naukowemu i pamięci profesora Jana Czekanowskiego, przyjęto jednomyślnie.

5) W związku z trudnościami finansowymi PTL Walne Zgromadzenie proponuje Zarządowi Głównemu kilka zaleceń a mianowicie:

a) mobilizację Oddziałów do ściągania składek i maksymalnego kolportażu wydawnictw;

b) zwiększenie reklamy wydawnictw i dokonanie przeceny starszych publikacji;

c) wykorzystanie dla rozwoju wydawnictw PTL możliwości Wydziałów Kultury WRN i PRN na popieranie wydawnictw regionalnych;

d) zainteresowanie muzeów regionalnych kolportażem wydawnictw PTL. Zalecenia te przyjęto jednomyślnie.

Na tym zakończono obrady XL Walnego Zgromadzenia w Przemysłu w dniu 24. IX. 1965 r.

Sesja naukowa

Następnego dnia 25. IX. 1965 r. w sali posiedzeń MRN w Przemysłu odbyła się sesja naukowa, której przewodniczyli prof. dr J. Burszta, doc. A. Gilewicz i prof. dr St. Bąk. Sesję otworzył prof. J. Burszta.

Na program sesji złożyły się następujące referaty i komunikaty naukowe:

- 1) mgr A. Kunysz — *Obróbka drewna we wrzesnośredniowiecznym Przemysłu*;
- 2) doc. dr F. Persowski — *Z problemów pogranicza polsko-ruskiego w X—XIV w.*;
- 3) dr A. Gilewicz — *Stan badań nad kulturą ludową grup etnograficznych na terenie województwa rzeszowskiego*;
- 4) dr St. Świrko — *komunikat naukowy*;
- 5) mgr St. Lew — *Współczesne przemiany demograficzne i kulturowe w dorzeczu średniego Sanu*;
- 6) Dyr. A. Rybicki — *Organizacja parku etnograficznego w Sanoku*;
- 7) dr J. Pawłowska — *Obrzędy rodzinne i doroczne we wsiach okolic Birczy*;
- 8) dr M. Biernacka — *podaje komunikat naukowy*.

— W czasie przerwy uczestnicy wzięli udział w otwarciu wystawy „Stroje ludowe woj. rzeszowskiego w Muzeum Ziemi Przemyskiej”. Mieli oni możliwość wysłuchania koncertu muzyki staropolskiej w wykonaniu kwartetu smyczkowego Towarzystwa Muzycznego w Przemysłu.

Po wysłuchaniu referatów i komunikatów odbyła się dyskusja. W dyskusji szczególnie wyróżnił się prof. dr St. Bąk, który poruszył wiele problemów na marginesie poszczególnych referatów. Szczególnie dużo uwagi poświęcił on problemowi językoznawczego i historycznego uwarunkowania zróżnicowań kulturowych Ziemi Przemyskiej. Podkreślił potrzebę zbierania bibliografii do monografii woj. rzeszowskiego. Postulował badania dialektów małomiasteczkowych. Zalecał badania

Bilans Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego na dzień 31. XII. 1965 r.

Aktywa

Pasywa

Lp.	Treść	Sumy jednostk.	Sumy zbiorcze	Lp.	Treść	Sumy jednostk.	Sumy zbiorcze
1.	Banki — Zarządu Głównego	116 515,07		1.	Rozrachunki z tytułu płac		
	— Oddziałów	59 143,38			— Komitetu Kolbergowskiego		10 830,—
	— Komitetu Kolbergowskiego	1 318 498,10	1 494 156,55	2.	Sumy do rozliczenia — Zarządu Głównego		200 747,85
2.	Kasa — Zarządu Głównego i Oddziałów	10 241,05		3.	Wierzyciele — Zarządu Głównego	32 681,45	
	— Komitetu Kolbergowskiego	841,13	10 082,18		— Komitetu Kolbergowskiego	980 620,15	1 013 301,60
3.	Koszty akcji i zadań zleconych		25 811,20	4.	Zużycie przedmiotów nietrwających		
4.	Koszty niewyodrębnionej działalności gospodarczej (wydawniczej w toku produkcji) —				— Zarządu Głównego i Oddziałów	108 703,41	
	— Zarządu Głównego	148 832,95			— Komitetu Kolbergowskiego	12 330,55	121 033,96
	— Komitetu Kolbergowskiego	682 634,74	830 467,90	5.	Fundusz środków trwałych		
5.	Sumy do rozliczenia				— Zarządu Głównego	1 428 377,88	
	— Zarządu Głównego	2 461,10			— Komitetu Kolbergowskiego	36 202,45	1 464 580,33
	— Komitetu Kolbergowskiego	200 670,85	203 131,95	6.	Fundusz obrotowy		
6.	Dłużnicy — Zarządu Głównego	31 427,51			— Zarządu Głównego	4 561 593,28	
	— Komitetu Kolbergowskiego	42 734,95	74 162,46		— Komitetu Kolbergowskiego	2 908 864,—	7 470 457,28
7.	Materiały w magazynie własnym i w przerobie		72 229,85				
8.	Przedmioty nietrwale w użytkowaniu						
	— Zarządu Głównego i Oddziałów	108 703,41					
	— Komitetu Kolbergowskiego	12 330,55	121 033,96				
9.	Wyroby (wydawnictwa) — Zarządu Głównego	3 904 264,35					
	— Komitetu Kolbergowskiego	1 202 170,—	5 106 434,35				
10.	Środki trwałe — Zarządu Głównego	49 495,—					
	— Komitetu Kolbergowskiego	16 000,—	65 495,—				
11.	Pozostałe wartości trwałe — Zarządu Gł.	1 378 882,88					
	— Komitetu Kolbergowskiego	20 202,45	1 399 085,33				
12.	Straty i zyski niewyodrębnionej działalności gospod. — Zarządu Głównego	425 096,12					
	— Komitetu Kolbergowskiego	452 764,38	877 860,50				
	Suma bilansowa		10 280 951,02		Suma bilansowa		10 280 951,02

Główny Księgowy
mgr Antoni Nienartowicz

Skarbnik
Prof. dr Stanisław Bąk

Rachunek wyników za rok 1965

Dochody

Wydatki

Lp.	Treść	Suma zł.	Lp.	Treść	Suma zł.
1	Dochody z działalności statutowej	11 381,—	1	Koszty działalności statutowej	316 370,61
2	Dochody z niewyodrębnionej działalności gospodarczej (sprzedaż wydawnictw) —		2	Koszty niewyodrębnionej działalności gospodarczej (wydawniczej) —	
	— Zarządu Głównego	217 936,44		— Zarządu Głównego	581 948,70
	— Komitetu Kolbergowskiego	417 908,80		— Komitetu Kolbergowskiego	1 608 107,98
3	Dochody z akcji i zadań zleconych	116 000,—	3	Koszty akcji i zadań zleconych	76 311,20
4	Zyski nadzwyczajne niewyodrębnionej działalności gospodarczej		4	Straty niewyodrębnionej działalności gospodarczej	8 676,80
	— Zarządu Głównego	977,45	5	Przejściowe dodatki mieszkaniowe	3112,—
	— Komitetu Kolbergowskiego	1 005,40			
5	Dotacje PAN				
	— dla Zarządu Głównego	535 000,—			
	— dla Komitetu Kolbergowskiego	400 000,—			
6	Dotacja z Budżetu Państwa na przejściowe dodatki mieszkaniowe	3 112,—			
7	Zmniejszenie środków finansowych	901 206,20			
	Razem suma bilansowa	2 594 527,29		Roczne wydatki	2 594 527,29

Wrocław, dnia 14 września 1966 r.

Główny Księgowy
mgr Antoni Nienartowicz

Skarbnik
Prof. dr Stanisław Bąk

onomastyczne i toponomastyczne. Zbieranie nazw lokalnych uznał za zadanie bardzo pilne. Na ten temat wypowiedzieli się dr Gilewicz, doc. Persowski.

Dr Czajkowski zapytał o stanowiska przemyskie w badaniach archeologicznych. Mgr A. Kunysz odpowiedział, że odkopane budowle były przeważnie jednoizbowe, a ognisko mieściło się w centralnych miejscach chat.

Zamykając obrady XL Walnego Zgromadzenia PTL w Przemyślu prof. St. Bąk podziękował za prace nad jego zorganizowaniem.

Trzeci dzień XL Walnego Zgromadzenia Polskiego Towarzystwa Ludoznawczego spędzili uczestnicy na autokarowej wycieczce krajoznawczej, przebiegającej trasą Przemyśl — Huwniki — Rybotycze — Bircza — Nienadowa — Babice — Krzywca — Przemyśl. Na trasie tej wycieczki zwiedzano również Kalwarię Paclawską i Krasiczyn.

W ten sposób program XL W. Z. członków PTL w Przemyślu został wypełniony do końca.

Protokółował mgr *Piotr Kaleciak*

